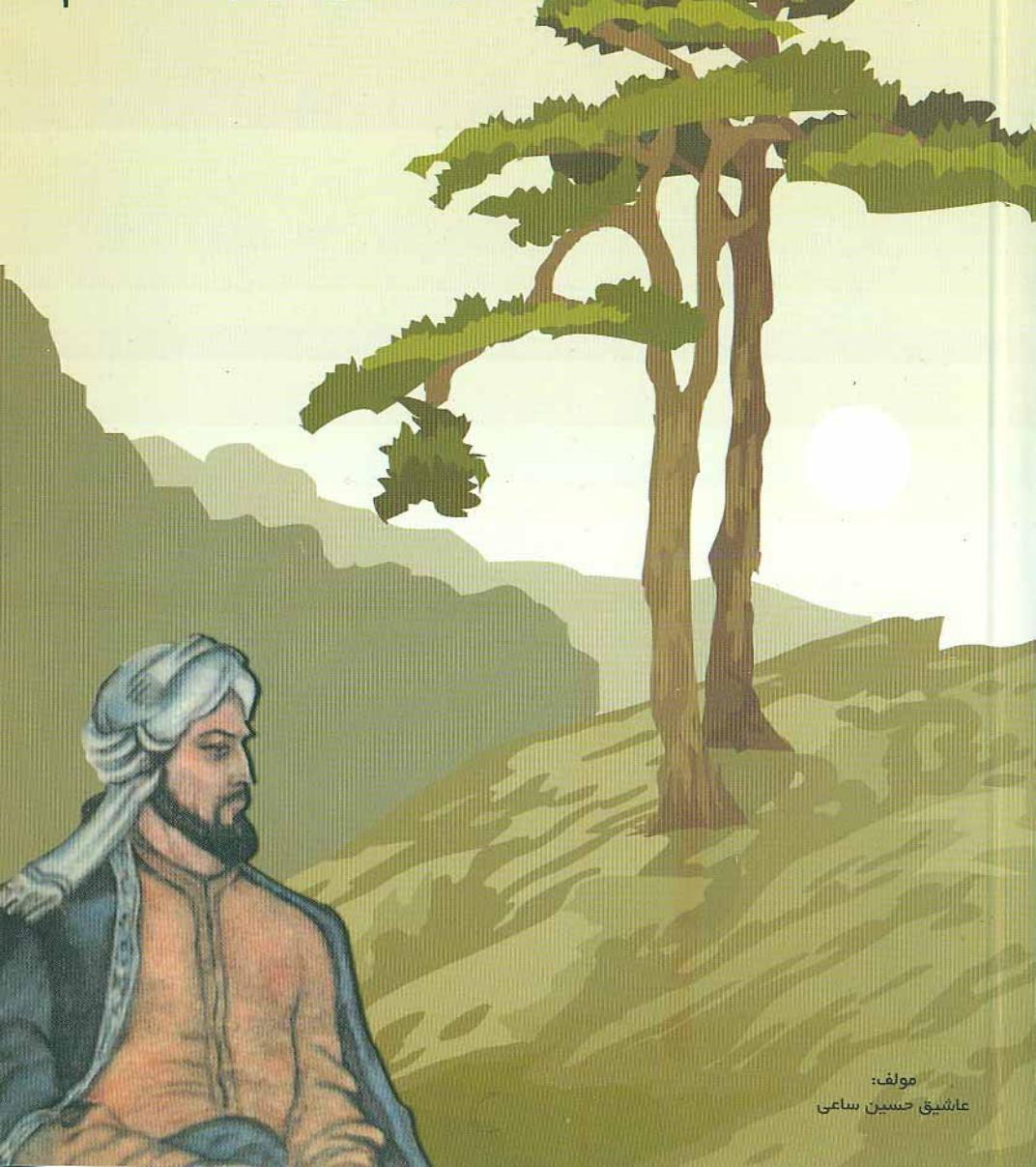

خسته قاسم

9

عاشق غریب شاه صنم

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

عاشیق خسته قاسیم

مولف عاشیق حسین ساعی

توجه دیوان شاه اسماعیل ختائی از چاپ خارج شد.

ساعی، حسین، ۱۳۴۵
داستان خسته قاسم و عاشق داستابلاری / مولف
عاشق حسین ساعی - تبریز: زرقلم، ۱۳۸۰.
ISBN 964-6953-10-7 ۱۱۲ ص.
فهرستنويسي براساس اطلاعات فيبا.
ترکي.
۱- شعر ترکي -- ايران -- قرن ۱۴. الف. عنوان.
۸۹۴/۳۶۱۱ PL۳۱۴ س/۲۴۵۲
كتابخانه ملي ايران

تبریز دفتر انتشارات زر قلم

تلفن ۵۵۶۷۴۸۲

نام کتاب: داستان خسته قاسم و عاشق‌لار داستاني

مؤلف: حسین ساعی ناشر: انتشارات زر قلم

تعداد چاپ: ۱۵۰۰ جلد

چاپ دوم چاپخانه: کيهان تبريز

صفحه: ۱۱۲ قيمت: ۱۲۵۰ ریال

شابک ۱۰-۷-۶۹۵۳-۹۶۴

ISBN 964 6953 10 7

حق چاپ و امتیاز محفوظ است به ناشر

عاشق خسته قاسیم

اوستادلار داستانى اوستادنامه باشلايىار، بىزدە اوستادنامه اىلە

باشلاياق:

آى آقالار گلىن تىرىف ائىلەيم،
 يار - يارا چاتاندا گۈر نىچە سىنار.
 سىن سىوه سن يارى سىنى سۇمىھىم،
 اورە يە باخىغىنان گۈر نىچە سىنار.
 يار اىلە آتىشما آتىدىغى شىشىدىر،
 دونسيايا گۈۋەنەمە آخرى بوشدور،
 كۈنول بىر شىشەدىر، طعنه سۆز داشدىر،
 شىشەنى وورداش گۈر نىچە سىنار،
 «قاسىم» دئىير ماجلىسىز بولما لا،
 دوستلارىم يېنيلە قالما قال اولا،
 آغا جىلار بىار وئرە كەنسال اولا،
 مۇعدى چاتاندا گۈر نىچە سىنار.

اوستادلار اوستادنامەنى بىر يوخ، اىكى دئىيرلر، بىزدە دئىيەك اىكى

اولسون:

دلى كئونول مىندن سنه امانت،
 دئمه بىو دونيادا قاليم ياخشيدى.
 بىرگون اوilar، قوهوم، قارداش ياد اوilar،
 دئمه اولوسوم وار، ايليم ياخشيدى.
 بىر يئره گىئىدهنده، اوزونواۋىيەم،
 شيطانا باج وئرېب كىسمە يە سؤىيمە،
 قوتلى اولساندا يوخسولو دئويەم،
 دئمه كىي، زورلويام قولوم ياخشيدى.
 قوچاقدان اولوبىسان، قوچاق اوڭىيان،
 قادادان، بىلادن قاچاق اوڭىيان،
 ال آچىق اول، مىرد اول، آلچاق اوڭىيان،
 دئمه وارىم چوخدور، پولوم ياخشيدى.
 «خسته قاسىم» كىيمە قىلىسىن دادىنى،
 جانى چىخىسىن اوزو چكىسىن اودونو،
 ياخشى ايگىت يامان ئىتمز آدىنى،
 چونكى يامان آددان ائلوم ياخشيدى.

بلى عزيزلريم گلک مطلب اوستونه. سize هارادان خير وئريم آذربايجانين گؤزهل بير گوشەسى تبريز شهرىنин ياخينلىغىندا اولان تىكمەداش كندىنندن اورادا كىمدىن ابراهيم آدلى بيركىشى دن. گونلرین بير گونو الله تعالى ابراهيم كىشى يه بير اوغلان اولادى عطا ائتدى بو اوشاق آناندان اولما قورشاقدان آشاغى سى فلچ ايدى ائل عادتىلە يېغىلدىلار بونا آدقۇيالار هەر بير آد دئىدى نهايتاً قاسىم آدين سەچدىلر نىھ ؟ بونا گۈراكى الله تعالى حضرت قاسىم آدىنین احترامينا گورا بلکە اونا شفا وئرە. قاسىم آيلار ايللر كىچدىكىجه بئيوپوب، بويما باشا چاتدى، قىچلارى فلچ اولدو غونا گۈرا چون اوتراق ايدى. اونا خسته قاسىم دئىيەردىلر خسته قاسىم اوز كندىننە ملأا مكتبين باشاورور دوقدان سونرا تحصىلىنى داوام ائتمك اوچون آتاسىنین توستى ايله اوز دئورونون علم او جاقلارىنдан اولان اردبيل شهرىنده شيخ صفى مسجدىنە گئىدىپ اورادا تحصىلە مشغول اولدو خسته قاسىمىن بير ياندان او تراقلىغى بير ياندان وطنىن اوزاق دوشمىسى باعث اولموشدو كى درسىنى ياخشى او خويانماسىن او دوركى بير گون معلمى اونا اوز توتوب دئىدى اوغول سحردە درسىنى سوروشاجاغام اگر بىلمەسن آپارىپ آنانا تحويل وئرە جەنم او گون عاشورا آخشامى دير شيخ صفى مسجدىنە سلت عزادار ليق ائيلە يېب

داغيلدى خسته قاسىم گىچەنى منبرين دىيىننە ياتىپ اوقدەر آغلادى كى
 آخىر هوش آپاردى بونون يوخوسونا يىشىن گؤيوون لنگرى مىردىرىن
 مولاسى أميرالمؤمنين علی (ع) گىلدى دئىدى اوغۇل آچ گۈزلىرىنى آل بو
 بادەنلى اىچ خسته قاسىم آلىپ بادەنلى اىچدى سونرا مولاسى بارماغان
 نىمشاق ائىلەيىب دئىدى هارانى گۈرۈرسىن خسته قاسىم دئىدى آغا قادان
 آلىم گوللۇچىچكلى بىر ولايتى گورۇرمە دئىدى اوغۇل اورا اورمىو
 شهرى دىر داهى نە گۈرۈرسىن - اى آغا بىرده بىر قىز گۈرۈرمە
 دئىدى اوغۇل او اورمۇنون حۆكمىرانى احمد خانىن قىزى سلبى خانىم دىر
 سىز اىكىزى يارادان بىر بىرىنچە يازىيدىر گىشت زىمت چىك مطلبىنى
 الگىنان اوزۇدە دور آياغا يىشى - اى آغا دورانمارام دئىدى دورارسان
 خسته قاسىم اوزۇنە بىر حرکت و ئىrip دوردو آياغا بىتلە باخاندا گۈردو
 مولاسى گۈزدىن غايىب اولوب دور ائله چىغىردى كى مسجدىن اطرافىندا
 اولانلارىن بوتونو تۈكۈلوب گىلدى گورە سن مسجىددىن گىلن بىر چىغىرتى نە
 چىغىرتىسى دىر ھامى يېغىشىدى مسجىدە دئىدىلر اوغۇل سەنەنە اولوب بىر
 حالداھاى گىئىدى خسته قاسىمەن معلەمەنە اودا گىلدى گۈردو خسته
 قاسىم آياق اوستە دوروب آى اوغۇل بىن نىتجە اولدوکى سن آياق اوستە
 دوروبسان بورادا خسته قاسىم گورە ك اۆز دردىنى جماعەتە نىتجە دئىپر:

عاشورا گئجه سی مطلبیم آلديم،
 ترخم ائیله یب کامیاب منه.
 گؤزومه گئورسندی شاه لافتی،
 اوندا روشن اولدو آفتات ب منه.

* * *

قاباغيما روشن اولدو منيم نور،
 صلوات چکيلدي ائیله دی ظهور،
 گؤزومه گئورسندی بير سبزي نور،
 اوندا بيپوش اولدوم گلدی خواب منه.

* * *

من ده ياتميшиديم او خواب مست ده،
 مطلب ايسته ميشيديم وئرديلر دسته،
 بير كاسه لطف ائتدی آب السنه،
 آقام وئردى بير كاسه ده آب منه.

* * *

آغalar آغاسى دادا يشتىشى،
 ياتميшиديم گوشيمه صدا يشتىشى،

او عرش اعладان ندا یئشندی،
دئدی «قاسم» دور وئر بیر جواب منه،

* * *

از لذن او خودوم ذکر خدامی،
دیلیمده از بر دی حقین کلامی،
مبارک دستینده بولوردان جامی،
بیر قدر ده ایکی جوره آب منه.

* * *

بلالی باشیم دیر گؤزو یاشلی یام.
قولاق آسساز من در دیمی باشلا یام،
آتم ابراهیم دیر تیکمەداشلی یام،
اوردا سالینبیدی رختخواب منه.

* * *

«خسته قاسیم» دئیه ر دست رست اولدوم،
شاه الیندن باده ای چیب مسٹ اولدوم،
بیر جه گئجه شیخ صفی ده بست اولدوم،
اوردا بیان اولدو دؤرد کتاب منه.

هامى شاد اولدو. خسته قاسىمى آرایا آلىپ، پالتارلارين جىريق -
 جىريق ائلهدىلر، هره بير پارچا اوژو اوچون نىشانا ساخلادى، بير نىچە
 مەت دن سونرا خبر گىثىپ خسته قاسىمین آتاسى ابراهيم كىشى يە
 چاتدى. ابراهيم كىشى دايىنمايىپ، گىلدى، اردبىلە. خسته قاسىمى آياق
 اوستە گۈرەندە سئويندىكىنдин بىلمەدىكى، نئيلەسین، خسته قاسىمى
 گۈتوروب، تىكمەداشا سارى يولا دوشدو، گىلىپ ائولرىنە چاتدىلار
 قوهوم قۇنشۇ ائشىدىپ، تۆكولوب گىلدىلر. ابراهيم گىلە خسته قاسىمى
 آرایا آلدىلار. ابراهيم كىشى خسته قاسىمدان سورو شدوڭى، اوغول
 اورادا سوروشدوم كى، نە تەھر اولدو، شفا تاپدىن دئدىن ائودە دئىه جىڭم
 دئە گۈرۈم سەنە

كىيم شفا وئردى، آلدى گۈرە ك خسته قاسىم نە دئدى:

ايکى قاشىن آراسىيندا،
 آلتى كاف يىئدى لام گۈرۈم.
 قاشلارينىن ساچاغىندا،
 سى جزء قرآن تىمام گۈرۈم.

دول - دول اوسته گلن حیدر،
 ۋۇزوندە مشك اىلە عنبر،
 گىلدى كىچدى پىغمېرىلر،
 اون اىكىدە امىام گۈرددوم.

* * *

چاغىردىم اون دۇرد مەعصومى،
 اوزلار بىلەر اخلاقىمى،
 على (ع) يە «خسته قاسىمى»،
 قىنبركىمى غلام گۈرددوم.

خسته قاسىمین آتاسىنى شوينج دن آغلاماق گۈئىرورب، آغلايا -
 آغلايا اوغلونا اوز توتىدو، اوغول داھانه گۈردون آلدى خسته قاسىم:
 ياتمىشىدىم اوستومە گىلدى ارهنلى،
 يىئنە يار سىنداسىيە مايل اولدو.
 نازلى يارى گۈرددوم گوللو باعچادا،
 قوللارى بىونىوما حىمايل اولدو.

* * *

طبیب گؤرسون یارالاریم سینه م آج،
اوز اليىنله بودور گونونم سینم آج،
سویله میشدن، هر گون وئرم سنه ماچ،
گونوم آیا دئندو هم آی ایل اولدو.

* * *

واردیم دوست کویونا سگ سانا دوردو،
دردیم تک بیرایکن سکسانا دوردو،
دوست بیزی گئرونچک سکسنه دوردو،
گؤزللر غفلتدن هم آییل اولدو.

* * *

سیرانا دوروبان آغلادا گلدی،
گولدور مگه گلمز آغلادا گلدی،
خثیرین - شرین بیلیب عاقلادا گلدی،
بیاریم جاهیل ایکن هم آییل اولدو.

* * *

قارا بساغریم او گؤزللر ایچینده،
ال اولانسان او گؤزللر ایچینده،

«خسته قاسیم» او گؤزەللر ایچیندە،

قۇللارىن بىوينوما حىمايل اولدو.

خسته قاسم سوزلرىن قورتارىب، آتا آناسينا اوز توتوب دئدى: مولام يوخودامنە اورمو شهرىنин خانى احمدخانىن قىزى سلبى خانىمىن بوتاسىن وئرىب، داهى بوندان آرتىق يوبانانمارام من اورمو شهرىنە سئوگىلىمىن دالىنجا گئتمەلى يم آناسى يايپىشدى آى بالا هارا گئدىرسن اورمو شهرى هارا بوراھارا سن بو آز سىئىلە گئدەرسن يولدا ي يول كىسنه قوردا قوشاراست گلرسن سن بىزىيم گۈزۈمۈزۈن آغى قاراسى بىر اوغلۇمۇزسان سۈزۈمو يېرە سالىپ گل گئتمە ايندى كى قىز دالىنجا گئدىرسن سنه الله قىز آلارام كى اوستونە گۈزەل اولماز خسته قاسىمەن آناسى آز دئدى: چوخ دئدى: گۈردو قاسىمى ساخلاماق اولماز او دوركى رخصت وئردى خسته قاسىم آتاسىندان آناسىندان، بوتون قوهوم قونشودان حلاللىق آلېب يولا دوشدو، گل هاگل گلىپ، تبرىز شهرىنە چاتدى، آختارىب شەردە بىر سازبند توکانى تاپدى، توکانا وارد اولوب، سلام وئردى ساز بند اوستا علیك السلام جوابىنى وئردى دئدى: اوستا منه بىر ياخشى ساز وئر، يول اوستە يم اوستا دئدى اوغول بورادا جورباچور سازلار وار قىمتلىرى دە فرقلى دير سن نە تەر ساز دئىيرىسن

وئريم خسته قاسيم اورادا اولان سازلاردان گئتوروب باسيب سينه سينه
آلدى گئورەك اوستادان نئجه ساز ايسته يير.

اوستا مىنى گؤزلىينه فدا قيل،
سەندن ساز ايسترم اما ساز اولا.
ديىندىرەندە عمران دىيلدە دانىشا،
شىدا بولبوللر تك خوش آواز اولا.

* * *

يامانى - يامانا، ياخشىنى مردە،
تىعرىيفىنى ئىدىم هر دوشن يئرددە،
دولاشمايا سىيملىر، وورمايا پرددە،
گوزەللر تك اوندا عشۇر - نازاولا.

* * *

«خسته قاسيم»، سۈزۈم سۈيىلەرەم عيان،
ائىله جار ئىليلەم بىيان بە بىيان،
قىيمتىن سوروشسان تمام اون تومان،
نە اوندان چوخ اولاندە از اولا.

اوستانىن خسته قاسىمەن سۈزۈلەرنىن چوخ خوشى گىلدى، او دوركى

اونا بیر یاخشى ساز سنجیب و نردى خسته قاسیم سازى آلب گلدى بير
درزى توکانينا بير دست او زونه عاشيق پالتارى تىكدىريپ سحرى
درزى دن پالتارين آلب گئىپ اورمو شهرىتە سارى يولادوشدو گلېپ
اورمويا چاتدى احمد خانىن سرايىن سوروشوب آختارىپ تاپدى
گۇردوکى سلبى خانىم كولافىرنگىدە دايانيپ قىز بونو گۇرمۇر آنجاق
خسته قاسیم سازىنى باسىپ سىنە سىنە آلدى گۇرەك او زىرىدىن نىچە
او خويور:

آى قىصردن بساخان گۈزەل،
نىيەتك سەن ئىلىن يىوخدور.
قىسا رەئىتلەر پىرىشاندى،
آل شەاتەدە تەئىلين يىوخدو.

قىز بوسى اشىدىپ خسته قاسىمى گۇردو چون او دا يوخودا خسته
قاسىمین بوتاسىن اىچمىشىدیر او دوركى تانيدى اما دىنەمەدى كى گۇرسون
آيا بودوغوردان يوخودا گۇردو يو او غلاندى خسته قاسیم سۈزۈنۈن او
بىرىسى بندىنى آلدى:

من گىلىرىدىم داغىدان - داشىدان،

سینم یانیر غم آتساشدان،
 آییریلمیسان یاشیل باشдан،
 تک صوناسان گؤلون یوخدو؟

قیزیشنه دینمەدی خسته قاسیم سۆزونون سونونو آلدی گۇرەک نە

دئدی:

گىل دردین قاسیما سؤیله،
 بـاـغـرـیـمـینـ بـاـشـینـیـ تـشـیـلهـ،
 قـوـنـاغـاـ خـوـشـ گـىـلـدـىـنـ اـئـىـلـهـ،
 مـگـرـ لـالـ سـانـ دـىـلىـنـ یـوـخـدـورـ؟

قیز گولدو اتا يىنه ده بير سۆز دئمەدی خسته قاسیم آلدی دوباره:

پـنـجـرـهـدـنـ بـاـخـانـ دـبـرـ،
 عـزـمـ گـىـلـسـتـانـ اـئـىـلـهـرـسـنـ،
 عـاـشـقـىـنـىـ گـئـرـهـنـ زـامـانـ
 بـلـرـىـنـ خـىـنـدـانـ اـئـىـلـهـرـسـنـ.

قیز گولوب مارال سایاغى بير قاسیما باخدى آلدی قاسیم:

سـنـهـ دـئـىـيـيمـ آـىـ جـانـانـىـمـ،
 سـنـدـهـ دـىـرـ دـىـدـهـ گـىـرـيـانـىـمـ،

جـلـاد تـک آـلـیـرـسـان جـانـیـم،
گـونـدـه يـوـزـمـین قـانـاـئـیـلـهـرـسـنـ.

* * *

سـاـچـلـارـین رـیـسـمـان سـوـبـولـوـ،
سـانـاقـلـارـین لـالـا گـولـوـ،
«خـسـتـه قـاسـیـمـاـ» بـوـظـولـمـوـ،
کـیـمـ اـئـیـلـهـرـدـیـ سـانـاـئـیـلـهـرـسـنـ،

سوژ تمام اولاندا، قیز قایتیدی، خسته قاسیم ائله بیلری کی، قیز بونو
به یه نمه دی اما چوخ چکمه دی قیز گلیب، قاپینی آچدی، دئدی: قاسیم
بویور قاسیما، خوش گلدین، ائله دی، قاسیم دینمه دی کی، گؤروم سلبی
خانم نه ائله یه جک. بوکی من دیندیره نده دینمه دی، قیز دئدی: لهجه می
سئومه دین یوخسانیه دینمه دین خسته قاسیم چارحو ووضون قیراغیندا
او توروب سازین باسدی سینه سینه الدی گؤره ک نه دئدی:
طوطی یه قومورویا خوشخوان دئیه رلر،
او شیرین دیللرہ برابر اولماز،
مشک ایله عنبره خوشبو دئیه رلر،
او خطی خاللارا برابر اولماز.

خسته قاسیمین گؤزو دوشدو سلبی خانیمین آغ سینه سینه آلدی

دوباره:

آغ سینه ن یانیندا قارادى مرمر،
عطریندن مىت اولسون مشك ايله عنبر،
بەھشتىن باغانىدا سىرو سوسبز،
او قىدى رعنایا برابر اولماز.

* * *

خدام گۈزەللىكده وئرييدى بىر پاي،
گۈزەللىكده بخش ائيله يېب حقى ساي،
گۈندۈزىلدە گۈنش گىچەلرده آى،
او مە جمالينا برابر اولماز.

قىز خسته قاسىمدان سوروشدو آتان آنان وارمى، خسته قاسىم بو سۆز
ائشىندە آتا آناسى يادينا دوشدو. دئى: نه ياخشى اولادى كى، آتاب
آنام بورادا اولايدى، دئى: آى خانيم آتامى، آنامى نئيليرسن؟ دئى:
سوروشدو غوم بونا گورادىرىكى، اونلارى ائلچى يوللا ياسان آلدى گۈرەك
خسته قاسىم بورادانه او خودو:
يَاخشى اولار قىوهوم قارداش،

ائل بـاشينا دولانـديغيم.

هـاردا گـؤرسن يـارا يـالوار،

ديـل بـاشينا دولانـديغيم.

قـيز دـئدى: قـاسـيم اـئـلـين اوـزـاق اوـلـسا، اـئـله من سـنه اـئـلهـم آـرـخـايـام

قـاسـيم دـئـدى: خـانـيم قـولـاق آـسـ:

بـودـور گـلـلـىـدى، بـاـهـار وـاخـتـىـ،

سـحـينـهـم اوـلـوب يـارـين تـاخـتـىـ،

سـويـلـدو بـولـبـولـون رـخـتـىـ،

گـولـ، بـاشـينا دولـانـديـغـيمـ.

* * *

قـاشـلـارـين قـورـار دـيـوانـىـ،

تـختـدن سـالـار سـليمـانـىـ،

خـسـتـه قـاسـيمـين جـانـانـىـ،

گـلـ بـاشـينا دولـانـديـغـيمـ.

سلـبـى خـانـيمـين دـايـه لـريـنـين بـيرـى گـورـدو باـغـدان سـسـ گـلـيرـ گـلـىـدىـ،

گـورـدو سـلـبـى خـانـيمـ بـيرـ جـاوـان عـاشـيقـلا قـابـاق قـانـشـار اوـتـورـوب اوـدـورـكـىـ

باـشـ آـلـيـبـ بـيرـ دـيلـ اـحمدـ خـانـين يـانـيـنا گـلـىـدىـ دـئـدىـ قـورـبانـ قـيزـينـ بـيرـ جـاوـانـ

عاشيقى گتيرىب سالىب باغا سونرا دئيهرسن نىه گئوروب خبر وئر مە دىز
 غصب ائيلەرسن احمدخان تئز خسته قاسىمى يانىنا چاغىرتىرىدى
 احمد خان عادل حؤكمدار ايدى دئدى اوغول بورادانه گزىرسن خسته
 قاسىم آچدى اووه يىنин دردىن دئدى احمدخان دئدى اولسون بىر قىز بىر
 اوغلانىن دىر سن خوشوما گىلدىن گىشت توپون خرجىنин تداركىن گئورگل
 قىزى وئريم سنه خسته قاسىم در باردان چىخدى دئورەدن دئدىلىر قوربان
 بىس سن قىزىن قولونونىيە بىر عاشىغا وئردىن دئدى او من دئيەن خرجى
 دوزەلدىب بىر يئرە يىغا بىلەز عاشقىن نە گلىرى واركى دئدىلىر بلکە سىز
 دئيەدن خرجى بىر يئرە يىعىدى دئدى اوندا عاشقىم عاشيق على لە
 دئيىشدىرىھەرم باغلانار ال چىكىپ گىئەر خسته قاسىم گلىپ باغان
 چىخاندا سلبى خانىم قاباغىن كسى - هارا گئىدىرسن دئدى يۈلۈمۈ
 گۈزلە انشا... بىر اىلە جن گلرم آيرىلاندا خسته قاسىم آغلادى قىز دئدى
 نىه آغلائىر سان خسته قاسىم آللە گئورەك نە دئدى:

كۈنلۈم خىالىندا مصلحت ائيلەر،
 اورەك تلاش ائىلىر جاندان آيرىلىرى.
 عشقىن دلى سىيىم قىيناما منى،

یاریندان آیریلان جاندان آیریلیر.

قیز دئدی آغلاما قاسیم اما قاسیم آغلایا آغلایا آلدی دوباره:

نئجه گئدیم نازلی یارین کندیندن،

اممه میشم بـلـرـینـینـ قـنـدـینـدنـ،

اوچ یوز داماریندان بـنـدـیـ بـنـدـینـدنـ،

ایـلـیـکـدـنـ سـوـمـوـکـدـنـ قـانـدـانـ آـیرـیـلـیرـ،

قیزی دا آغلاماق توتدو خسته قاسیم گؤره ک داهی نه دئدی:

بـوـگـلـنـ سـسـ نـازـلـیـ یـارـینـ

اونـ وـدـورـ،

اوره یـمـهـ چـکـنـ دـاغـ دـوـيـونـوـدـورـ،

ائـلهـبـیـلـ کـیـ قـیـامـتـیـنـ گـونـوـدـورـ،

خـستـهـ قـاسـیـمـ خـانـیـمـانـدانـ

آـیرـیـلـیرـ.

سـوـزـ تـمـامـ اوـلـدوـ.ـ خـستـهـ قـاسـیـمـ سـلـبـیـ خـانـیـمـانـ آـیرـیـلـیـبـ يـوـلـارـوانـ

اوـلـدوـ گـلـ هـاـگـلـ گـلـدـیـ،ـ چـاتـدـیـ،ـ تـیـکـمـهـ دـاشـاـ.ـ خـستـهـ قـاسـیـمـیـنـ گـلـمـگـیـنـدنـ آـتاـ

آنـاسـیـ شـادـ اوـلـدوـلـارـ.ـ شـانـسـاـ اوـ اـیـلـ اـکـیـنـ يـاخـشـیـ گـلـدـیـ،ـ خـستـهـ قـاسـیـمـ

محـصـولـ لـارـینـ سـاتـیـبـ،ـ يـاخـشـیـ پـوـلـ الـهـ گـتـیـرـدـیـ،ـ بـیـرـ مـقـدـارـ پـوـلـ گـؤـتـورـوبـ،ـ

اورمويا ساري تزدهن يولا دوشدو، گلیب اورمو شهرینه چاتدي، آزاليردى كى، احمدخانين باغينا يئتىشىن گؤردو، احمد خانين باغىنин قاپىسى آچىلدى بير گلين چىخدى. جماعت باشىندا خسته قاسىمین دونيا باشينا خراب اولدو. دئدى: اللەين ايشينه باخ منىم، قىستىمى اوزگە يە قىمت ائلهدى. آلدى گۈرەك بوراد خسته قاسىم نە او خودور:

غىرىيلىكىدە منه ھەممەم اولان يار،
بىربرى گل، آياقلارين قوربانى.
شكستە كۈنلۈمە مەلەمەم اولان يار،
دانىش، دىلىن، دوداقلارين قوربانى.

* * *

كۈنلۈم اىستر يارا قوربان اولماغا،
دولانىب باشينا، حئieran اولماغا،
آلا گۈزلۇ يارا مەھمان اولماغا،
فرش دؤشىنىميش اوتاقلارين قوربانى.

* * *

«خستە قاسىم» سەن يولوندان آزارسان،

مجنون‌کیمی صحرا لاری گزرسن،
آلاگ ئوزلويارا نامه يازارسان،
قلمادانین، بارماقلارین قوربانی.

خسته قاسم گوردو بو شعر اوره‌ينيه تسلی وئرمەدى آلدى، گئورەك بو
دفعه نه دئىدى:

سحر تئزدن عزم گلشن ائيلەديم،
غم منى چولقادى آى حاييف - حاييف.
عاشيق دئىيەر: آى حاييف،
كيملا اولدو آى حاييف،

* * *

سن اياله من سئويشديم،
آيسىرى دوشىدوم آى حاييف.
باغبان اولدوم، باغ بىلەديم، نه فايدا،
در مەدىم گولونو آى حاييف - حاييف.
صرافين دستىنده نه دانە گوردوم،
مرغىن دهانىندا نه دانە گوردوم،

عاشق نـه دـانـه گـئـرـدوـم،
 خـالـيـن نـه دـانـه گـئـرـدوـم،
 تـوـلـک تـرـلـان تـوـش اـولـدوـ.
 آخرـيـر نـادـانـا گـئـرـدوـم،
 گـئـهـرـى وـئـرـبـلـر نـادـانـا گـئـرـدوـم،
 قـدـرـيـنـى بـيـلـمـهـدىـ آـىـ حـايـفـ - حـايـفـ.

* * *

اوـخـودـوم قـرـآنـى چـيـخـديـم يـاسـينـهـ،
 ايـگـيـت اوـلـانـا خـلاـصـ باـغـلـارـ يـاسـينـهـ،
 عـاشـقـ دـئـيـهـر يـاسـينـاـ،
 نـامـرـدـ بــوـينـوـياـ، ســيـنـاـ،
 نـانـجـيـهـ ســوـئـزـ دـئـمـهـ،
 يـاـيـنـجـىـيـهـ يـاسـينـاـ،
 «قـاسـيمـ» اوـلـرـ اـئـلـلـرـ گـلـرـ يـاسـينـاـ،
 اـئـشـيـدـهـنـلـرـ دـئـيـهـرـ آـىـ حـايـفـ - حـايـفـ.

سـئـزـ تـمامـ اـولـدوـ. خـستـهـ قـاسـيمـ يـئـريـدىـ قـابـاغـاـ بـيرـينـدنـ سـورـوـ شـدوـ،
 بوـتوـيـ كـيمـينـ توـيوـدـورـ؟ گـلـينـ كـيمـدىـرـ دـئـدـىـ بوـ اـحـمـدـخـانـىـ وزـيرـنـينـ قـىـزـىـ

سرۇنازىن توپودور نىچە ايلىدىر، اۆز عمى اوغلۇ سونا نشانلى اىدى،
 ايندى دە توپواولوب باخت ئوينە كۈچور خسته قاسىمین حالى گلدى
 اۇزونە وارد اولدۇ باغچايا اوتوردۇ حوووضۇنۇن قىراغىندا گۈردوکى
 بىسۇدور سىلبى خانىم گلىرى گۈرەك بورادا اۆز يارىنا
 نە اوخويور:

قىدم باسدىن دىيىدەلريم اوستونە،
 سن خوش گلدىن صفا گلدىن سئوگىلىم.
 قوربان اولوم سياھ چشمىن مىتىنە،
 نە عجب انصافا گلدىن سئوگىلىم،

* * *

صابا حادك دىدەلريم اويمازدى،
 سئيراغىيلار قانىمىزدان دويىمازدى،
 او ظالىملر سىنى منه قىيمازدى.
 سن ائله دىن وفا گلدىن سئوگىلىم،

* * *

عىندىلېپ تك آيىردىلار گولومدن،
 آه چكىرەم اورە يىمدىن دىلىمدىن،

اغيار طعنه سيندن مينم ائليمدن.
چكدين جورو جفا گلدين سئوگيليم،

* * *

يار يانيnda ياسلانارام من يوزايل،
سن تزه غنچه سن من شيدا بولبول،
بو دردمى اولدوره ردى يقين بيل،
سن درديمه شفا گلدين سئوگيليم،

* * *

من قاسيمام سينه م حاققين كلامى،
شوكور حاققا يار اشيديب نalamى،
جمالين شعلهسى باسميش عالمى،
دوشوب قافدان قافا گلدين سئوگيليم.

خبر گئتدى احمد خانا يتشيدى كى، خسته قاسيم گلبيدىر، خسته
قاسىمى خان يانيناچا غير تديردى. دئدى اوغول به توپون خرجين
تىيردىن دئدى بلى دئدى بير مهم شرطيمىز قالبيب اودا بودوركى سن
گرك منيم عاشيقىم عاشيق على له دئييشە سن اگر اوно باغلasan قىزسىن
دير ميدان قورولدو عاشيق على بير طرفده خسته قاسيم بير طرفده

دایانیبلار عاشق على آلدى گئره ک خسته قاسیما نه دئیر:

گل سنه سؤيله يم آى خسته قاسیم،
عاشيقلاردا حؤكمى روان منم - من،
ياخشى دوشدون بوردا منيم چنگىمه،
شكارلار اولاييان ترلان منم - من.

آلدى گئره ک جوابيندا خسته قاسیم نه دئير:

آل جوابين دئیم آى گلن عاشق،
معريفت تختينده سلطان منم - من.
عربى فارس تورکو سريان دىليله،
عالىم ايچره اهل عرفان منم - من.

آلدى عاشق على:

ايىندى الفاظىنى من ائىلىرم لال،
آچارام باشينا بؤيوک قالما قال،
قاچار ميدانيمدان رىستم سالساڭ،
برەلر بااغلايان آصلان منم - من.

آلدى خسته قاسیم:

اوز اوزوندون باش چكيرسن هاوایا،
 ال او زاتىما شاھمار ياتان يووایا،
 يوزمین آدا تاي اولماز بىر دريایا،
 دائم جوشان بحرى عمان منم - من.

آلدى عاشيق على:

«على» يسم اليمدن گئده رسن دادا،
 با غلايب قوللارين وئرم جلادا،
 دولاندىررام آياق يالين پيادا،
 قاف داغسى يام اوستو طوفان منم - من.

آلدى خسته قاسيم:

گون كىمى ساچaram ارييەر قارين،
 قورويار بوداغين تؤکولر بارين،
 زمسـتان ائيلرهـم بو ايلك باهارين،
 «قاسيم» دئير شمع سوزان منم - من.

دئورەدن خسته قاسىما احسن دئدىلر عاشيق على دئدى چون اول
 دئيشىمە ايدى بير آز حاساد سوروشدوm ايكنىجى سىن سوروشوم هەچ
 بير كلمەدە جواب وئەنەسىن دئدىلر يوخ بو دفعە نوبە خسته قاسىمەن

دیر خسته قاسیم دئى ایشیز اولماسین قویون بو دفعەدە او قاباغا
دوشسون ایندى آلدى عاشيق على گئورەك خسته قاسیم دان نە

سوروشور:

سۈيىلە گۈرۈم بۇ دونيايا،
ازل كىيملىر هاياڭلدى.

كىيىدىن بىزە امر اولوندو،
يئە آبرو حىاڭلدى،

آلدى خسته قاسیم:

ازل - ازل بـ و دوينيا،
آدم ايـلە حـواڭلدى،
ايـلاـھـىـدـىـنـ اـمـرـ اـولـونـدـوـ،
يـئـەـ آـبـرـوـ حـىـاـڭـلـدـىـ.

آلدى عاشيق على:

نـئـچـەـ دـسـتـەـ دـىـرـ گـولـومـوزـ،
نـدىـرـ گـتـيرـمـزـ دـىـلىـمـىـزـ،
سـؤـيـلـەـ كـىـيمـ اـولـوبـ پـىـرىـمـىـزـ،
سـلـمانـ اـونـاـ دـايـهـ گـلـدـىـ.

آلدى خسته قاسیم:

اون دؤرد م_____عصوم دور

گ_____ولوموز،

غىرسىن بىلمىز دىلىمىز،

شاھ مردا ندىر پىرىمىز،

سلمان اونا دايھ گلدى.

آلدى عاشيق على:

كىمىدىر مردلرىن مولاسى،

سېلىندى كؤنلومون پاسى،

بەھشتىن اعلاء لباسى،

نە منزل سرايە گلدى.

آلدى خسته قاسیم:

على مردلرىن مولاسى،

سېلىنسىن كؤنلومون پاسى،

بەھشتىن اعلا لباسى،

فاطمة زاهرايسا گلدى،

آلدى عاشيق على:

«علی» آغلار زاری زاری،
یاخین قویماز غم غباری،
کیمدى چكدى ذوالفارى،
شهر برب رایه گلدى.

آلدى خسته قاسیم:

«قاسیم» آغلار زاری - زاری،
وار گؤزه گئروننمز تاری،
علی چكدى ذوالفارى،
بربر شهر رایه گلدى.

دئرەدن احسن سسى گؤئىه او جالدى. دئىيلر: داهى بو دفعە نو به خسته
قاسیمین دير آلدى قاسم گئورەك نه دئىد:

حکمت مجلسىيندە اگلشن عاليم
اوچ باشى دورد گۈزو قىرخ آياغى وار
كۈنول بىر شەردى نىچە طەردى
قىرخ دكان قىرخ بازار قىرخ آياغى وار

عاشقی علی بیر فیکره گئتدی جواب تاپانمادی، دئدی: بونلار
بیر سوژدئیل کی، هله سوروش هامیسینی دئیه ندن سونرا بوتونونه بیر
ساقا ووراجاغام، خسته قاسیم دئدی: چوخ جوشالگمه آلدی سوژونون
ایکینجی بندین:

ینیلسین بیر یئرە قیرخ بیلن عاشق
بونچە سوژدورکى دوشوب دولاشق
قیرخ چراعغ قیرخ مسجد هامیسى ایشيق
او نئچە مسجدى قیرخ آياغى وار
دورەدن بو سوژلر هامینین خوشوناڭلىر. هامینین هوشو گئدىپ، خسته
قاسىماڭئەرە ک داهى نه سوروشور؟ آلدی خسته قاسیم:
قاسىم دئیه ر بیر شەردى قیرخ كوچە
دانىشدىقى سوژلر نېچە دى نېچە
بىر شاعر اىستە رەم بو سوژو آچا
بو سوژون بندىنин قیرخ آياغى وار

اورادا اولانلار ائله وورولوبلار خسته قاسىمین سوژلرينه کى، بار
ماقلارين كىسىم خىرلرى اولماز خسته قاسىم گئردو عاشقی علی ياواش

- ياواش ايسته يير اكيلسين اوستون وورمادى اوزونه آلمايىب، سؤزونون داليسين بئله دئدى:

قاسىم گۇردو، عاشيق على اكىلدى گئىدى، آلدى گۈرەك سؤزونون سونون نىچە اوخويور:

باخدىلار گۈردولر، هېچ عاشيق على دن خبر يوخدو. خسته قاسىمین بو دېيشىمەدە غالب گلمەبى احمد خانىن خوشونا گىلى دستور وئرىدى توى مجلسىسى قورولدو نىچە گون بونلار شادلىق شىلىك ائىلەيندن سونرا سلبى خانىمى گلىن كۈچورتىدولر خسته قاسىم سلبى خانىمیدا كۈتۈرۈپ باشىندا بىر نىچە احمد خانىن نۆكىلرین با ھم تىكمەداشا سارى يولا دوشورلر اما بورادا خسته قاسىم گۈرەك سلبى خانىما يولا دوشىمە مىشىندا قاباق نه اوخويور:

آى آقلار گىلنە باخ گىلنە،
ائىلە سە دردىمە بۇ درمان ئىيلر،
بىر دردە دوشىمۇشىم يوخدور علاجى،
نە افلاطون درمان نە لقمان ئىيلر.

قىرخlar ماجلىسىنده ساقى اولدوغوم،
دوشمان ميدانىندا ياغى اولدوغوم،
گوزهل يارين گول بوتاغى اولدوغوم،
نه قانون باغيشلار نه فرمان ائيلر.

* * *

خسته قاسىم دئيهر بئله يارلارين،
ظلم و ستم ائيلر غىمىسارلارين،
من اولرم خورىاد درسە نارلارين،
اوندا بىو كؤنلۇمو پىريشان ائيلر.

بلى سۆز تمام اولوب. بونلار گل هاگل گلىپ تىكمەداشا چاتىرلار
بورادا دا بونلارى خسته قاسىمین آتا آناسى قاراشىلاييرلار بونلار بورادا
ايلىرى بويو شاد ياشايىرلار خسته قاسىم اكىنچىلىك لە گىدران ائيلە يېر تاكى
چاتىر قىرخ ياشينا ايندى سىزە كىمدەن خبر وئريم او زاماندا ايرانىن شاهى
نادرشاه افشاردان نادرشاه دربارىندا او تورموشدو قوشۇنۇنۇن فرماندەسى
صفىرعلى خان سرهنگى چاغىردى دئىدى نىچە ايلىدىر داغستان محالى
باچ و خراج وئرمىر قوشۇنۇنۇ گۈئۈر داغستانا گىئتمە لى يېك بونلار
قوشۇنۇدا گۈئۈر داغستان محالىنىن سر حد دىنە داغستانىنىن

خانی نادرشاهین گلمه گیندن خبردارد اولوب نادرشاها بیر نامه یازدی
 یوللادی نادرشاه نامه‌نی او خودو گئردو یازیدی کی ای نادرشاه بیز
 جنگ ائیله بیب آرادا ناحق قان تؤکولونجه سنه بیر شرط با غلاپرام اگر
 شرطی سن آپاردین سنه باج و خراج وئره جگم یوخسا یولونو آل قوی
 چیخ گئت شرطیم بودورکی سنه واخت وئربره م گئت او ز محالیندان هر
 کیمی گتیررسن گتیر منیم عاشیقلاریمین باش عاشیغی لزگی احمدین
 دئیشسین بیز با غلاساق سیز خوش گلدیز یوخسا سیز غالب گلسز
 شرطیمیز یئرینده دیر نادر شاه گئردو اولما یاجاق او ز توتدو صفرعلی
 خانا دئدی کیمی گتیره ک بونلارین عاشیغینان دئیشسین چون صفرعلی
 خانین او زو آذربایجانلی ایدیر دئدی قوربان اونلارین عاشیقلارینین
 جوابین آذربایجاندا بیر شاعیروار او وئره بیلر نادرشاه دئدی او کیم دیر
 دئدی او تیکمهداشلى خسته قاسیم دیر نادرشاه دئدی بس نه یه
 دایانیسان گئت او نو گوتور گل بیزده بورادا سن گلینجه او تراق ائیله ریک
 صفرعلی خان سرهنگ دوروب دوشدو یولا گل هاگل گلیب چاتدی
 تیکمهداش خسته قاسیم گیله خسته قاسیم دئدی صفرعلی خان نه اولوب
 دئدی داغستاندا نادر شاهدان لزگی احمد آدادا عاشیقلارینا رقیب
 ایسته بیلر دایانما حاضر لاش گنده ک خسته قاسیم گئردو خانیمیسی

سلبى خانيم خسته قاسييمين گئتمه يينه گورا ياشى مين يئردن تۈكۈر آلدى
گۈرهك خسته قاسييم نه او خويور:

آى آقلار گلىن تعریف ائيلەيم،
گۈرهن مەnim آغلايانيم نئچاولار.
شىرينىڭ فتارلاريم خوش بىانلاريم،
شىرينى دىللە خوش بىانيم نئچاولار،

* * *

آنام يو خدور سىزىلدايما ياش تۈكە.
باچىم يو خدور زولفون آچا ساج تۈكە،
قارداشىم يوخ قېرىم اوستە داش تۈكە،
گۈرهن مەnim خانىمانيم نئچاولار.

* * *

«خسته قاسىم» دئىيەر قالمادى تابىم،
قىزىل گول تك چكىلىپىدىر گولابىم،
جىلوه كش قرائىم بىش يوز كتابىم،
اوستو زىلى قىلمدانىم نئچاولار.

سۆز تمام اولدو. بونلار يولا دوشدولر بىر آز گئتمىشدىلر خسته قاسىم

دؤندو باخدى، گئردو آزوادى سلى خانىمینان قىزى خرامان چىخىپ، دام اوستونه. خسته قاسىمین دالينجا آغلاريا - آغلاريا باخىرلار، دئدى: صفر على خان بير آن آياق ساخلا سينه مه بير خانه سؤز گلدى اونو اوخويوم آلدى گئره ك خسته قاسىم قاسىم نه اوخويور:

من گئديرەم سىزى كيمە تاپيشيريم،
دام اوستوندە دوران صونا كھليكلەر.
آل - ياشيل گئينىب تىرمە باغلارسىز،
نه گيرىسىز دوندان دونا كھليكلەر.

خانىمینان قىزى او زاقدان خسته قاسىمین دايىانىب او خوماغىن گئرەندە بير بيرينه دئونوب بير سؤز دئىيلر آلدى گئره ك خسته قاسىم بورادا نه دئىير.

فرە كھليك داغ باشىندا سس ائيلر،
قاقيقىلداشىب بىر بىريلە بىح ائيلر،
بىلمىرەم توى ائيلر يوخسا ياس ائيلر،
قايىناغىن با تىر مىش قانا كھليكلەر.

چون خانىميسيان قىزى ال لرىنه خينا قويىمو شدور، او دوركى، بوسؤز و دئدى آلدى دوبارە:

كەھلىكىن اويىلاغى قايانار باشى،
 قاققىلداشىب تاپار يولداش يولداشى،
 بىرەسى بىرك اولسا اووچوسو ناشى،
 دوز چىخارلار بد خشانا كەھلىكلر.

گۈزەل كەھلىك داش اوستوندە دوروبىدور،
 گىردىن چىكىب نئچە بويون بوروبىدور،
 هەئچ بىلمىرەم اووچوسونمو گۈرۈبدور،
 اوز توتىدولار بىابانا كەھلىكلر.

هر ايکىزدە ياشىل باشلى سونا سىز،
 مەnim گىزلى دردىم پنهان قاناسىز،
 آىرىلىرىق ساغلىغىنان قالاسىز،
 قاسىم گىئدىر داغىستانا كەھلىكلر.

سۆز تمام اولدو يولاۋان اولدولار بونلار گل ھاگل بىر نىچە قىزىنان
 راست اولدولار قىزلارين بىرى بونلاردان ھارا گىئدىكىلرىنى سوروشدو
 خسته قاسىم جريانى سؤيلەدى او قىز دئى خسته قاسىم صفر على خان

سنى اولومه آپارير گئدهرسن اورادا سنى باغلايارلار نادرشاه سنى
اولدوره دئدى خانيم من حق عاشيقىيام منى هئچ كيم باغلايا بيلمزالله
اؤزو منه هميشه كؤمك دير قيز دئدى ايندى كى حق عاشيقى سان بيزيم
آدلاريميزى دئه گئوره ك خسته قاسىم سازى ميندىريپ سينهسى اوسته
آلدى گئوره ك نه اوخدور:

سحر سحر بئش گئزه له راست اولدوم،
سو سن سونبول خندان بنؤشه پرى.
خىنجر آليب قاراباغريم تئيله دى،
سو سن سونبول خندان بنؤشه پرى.

قيزلار حئيران قالدىرار كى بو عاشيق بيزيم آديمизى نه بىلدى پرى
دئدى: عاشيق منه بير نشانه وئر گئوره نده سن ياديمما دوشە سن سين حق
عاشيقى اولماгин منه ثابت اولدو خسته قاسىم اوزوگون چىخاردىپ
وئردى پرى يه

سۈزۈنۈن او بىرى بىندىن گئوره ك نئچە دئدى:
سو سنين قاشلارى بىنzer كامانا،
بنؤشه سىررىنى وئرمى خندانا،
اوزوگوم پرى ده قالسىن نىشانان،

سومن سونبول خندان بنؤشه پرى.

من «قاسیمام» وطمیندن اولموشام،
یار عشقینده سارالمیشام سولموشام،
ایندى داغیستانا گئдер اولموشام،
سومن سونبول خندان بنؤشه پرى.

بونلار قیزلاردان آیریلیب يولا دوشدولر گلیب چاتدیلار قورو گؤلە
قاسیم دئدى صفر على خان بلکە قايتىمادىق قوى بورادا دا بير نىچە كلمە
سۆز اوخويوم آلدى گۈرەك نە او خووددور:

قورو گۈل ازلەن آدى بىللى سن،
اوستونە هەر ياندان جادەلر گلى.
دۈرەنەدە ايلەشىب قىرخ اينجە قىزلار،
سئوگى - سئوگىسىنى ياد ائيلەر گلى.

* * *

اي قورو گۈل سىين سوپيون گولابدى،
اي مانلو سىدىنەن گلن سئلابدى،
گۈن چىخان طرفىن ارىشتىابدى،

هــرياندان اوــستونه آــدلر گــلى،

* * *

ياــشــيل باــشــ صــونــالــارــ ســنــدــهــ گــزــرــلــ،
 قــاشــا وــســمــهــ گــؤــزــهــ ســورــمــهــ اــزــرــلــ،
 دــئــرــهــنــدــهــ ايــلــهــشــ مــحــبــوبــ گــؤــزــهــ لــلــرــ،
 «ــقــاســيــمــ» دــئــيرــ مــلــكــزادــهــلــرــ گــلىــ.

بونــلــارــ يــوــلــا دــوــشــوبــ گــلــيــبــ چــاتــيــرــلــارــ باــســمــيــنــجــا خــســتــهــ قــاســيــمــ دــئــيرــ:
 صــفــرــ عــلــىــ خــانــ قــوــىــ بــورــادــا بــيرــ نــظــاـفــتــيــمــيــزــهــ اوــزــومــوــزــهــ يــئــتــيــشــهــ كــ ســوــنــرــاـگــنــدــهــ كــ
 صــفــرــ عــلــىــ خــانــ قــبــولــ اــئــيلــهــ يــيــبــ گــلــيــرــلــرــ باــســمــيــنــجــ حــامــامــيــنــا اوــرــادــا خــســتــهــ قــاســيــمــ
 اوــزــوــنــ وــئــرــدىــ بــيرــ دــلــلــكــهــ قــيــزــخــســىــنــ سنــ دــئــمــهــ دــلــلــكــ نــاـشــيــمــىــشــ خــســتــهــ
 قــاســيــمــينــ اوــلــگــوــ جــوــنــ اوــزــ گــؤــزــوــنــ دــوــغــرــاقــ دــوــغــرــاقــ اــئــيلــهــ دــىــ اــئــلــهــ اوــزــ
 گــؤــزــونــدــنــ قــانــ آــخــا آــخــا خــســتــهــ قــاســيــمــ گــؤــرــهــ كــ دــلــلــكــهــ حــامــمــدــانــهــ اوــخــوــيــورــ:

باــســمــيــنــجــ دــاــ بــئــيرــ دــلــلــكــواــرــ،
 باــشــ قــيــرــخــانــدا زــوــلــ چــيــخــارــدــىــرــ.
 اــتــيــنــدــنــ آــزــ - آــزــ گــؤــتــورــورــ،
 درــيــســيــنــىــ بــوــلــ چــيــخــارــدــىــرــ،

* * *

آیاغینى قـويور قـوشـا،
 اولگـوجونو چـكـير داشـا،
 ائـله ضـربـه گـلـير بـاشـا،
 تـيـكمـه دـاشـا يـول چـيـخـارـدـير.

* * *

بـير فـيـطـه سـى وـارـدى بـئـزـدن،
 دـورـوب گـلـير سـحـر تـئـزـدن،
 يـارـى حـاقـقـين آـلـىـب بـىـزـدن،
 يـئـنـه آـجـى دـىـل چـيـخـارـدـير.

* * *

اولگـو جـونـو چـاـپـىـشـدـيرـير،
 سـوـيو طـاسـدا قـاـپـىـشـدـيرـير،
 كـسـير پـامـبـيق يـا پـىـشـدـيرـير،
 باـشـمـيزـدان كـوـل چـيـخـارـدـير.

* * *

بـو اوـسـتا نـئـجه اوـسـتا دـيرـ؟
 هـمـيشـه گـؤـزو طـاسـدا دـيرـ،

«خسته قاسیم» جان اوسته دیر،

ائله بیلیر پول چیخاردیر.

بونلار حامامدان چیخیب يولا دوشورلر گلیب تبریزه چاتیرلار

بونلارى بورادا قوياق گلک باشقا سوز اوسته سن دئمه تیكمەداشدان بير

نچە چوغول نئچە دفعە گلیب تبریزه او زامانىن دينى عالىملرىنە شكایت

ائله بيرلرکى تیكمەداشدا خسته قاسیم آددا بير عاشيق وار هم عاشيقلىق

ائله بيرهم موللالىق ائله بير همى اولونا مازى قىلىر همى كېين كسىر بو

عالىم لر سوزو بير يئرە قويوب دئيرلر گرگ خسته قاسیمى تو توب گتىره ک

تبریزه گئۋە ک نىھ بويشىلدەن چىخىر آدام يوللايرلار تیكمەداشا خسته

قاسیمى تاپانميرلار دئيىھلرکى خسته قاسیم سفره گئدىيدى خسته

قاسیمین اليندەساز صفر على سرهنگىن تبریزدە گزىر او زاقدان بير ايکى

عالىم گئر دولر بير عاشيق گلير دئى لر قوى خسته قاسیمین يئرين بوندان

سوروشاق عاشيق عاشيقىن يئرين بىلر بونلار گلیب يئتىردىلر عالىم لر

سوروشدولار عاشيق، خسته قاسیمى تانىرسان صفر على خان سرهنگ

دئى ائله بىر اۇزو عاشيق خسته قاسیم دير بونو ائشىدجىخ خسته قاسیمى

تو توب سازىن اليندەن آلىب گتىردىلر او بيرى عالىم لرىن يانينا صفر على

سرهنگ بونلارىنابا ھم گىلدى كى گئۋە آخى نه اولوبدور عالىم لرىن بير

سوروشدو سن عاشيقسان يوخسا موللا خسته قاسيم دئدى هم عاشيقام
 همده موللاسن نيه بو سؤزو سوروشدون عاليم دئدى گلليب بيزه
 دئييلرکى سن هم عاشيقلىق ائله ييرسن هم كىين كسىرسن عاشيقلىق نه
 موللالىق نه خسته قاسيم دئدى كىينى شخصى آدامدا كىسەبىلر كىينى تك
 موللا كىسمىزكى عاليم دئدى آخى سنين دينى علملره آشنا لىغىن وار
 يوخسا خالقى سارىميسان خسته قاسيم دئدى من حق عاشيقى يام
 دينين هر بىر نكته سىندن خبردارام دئديلر ثابت ائله گۈرەك آلدى خسته
 قاسيم گۈرەك بىنلارا نە
 جواب وئرير:

آى عاليم لر گىلىن سىزه سؤيلەيم،
 اصول دين بىش دير بىر مكانى وار.
 اولى تىو حيدىر تكدىر كىردگار،
 مبارك آدىينىن مىن بىر سانى وار.
 عاليم لر گۈر دولر بىلەكلى آدام دير هه اىكىنجى سىنى دئه گۈرەك
 دئديلر آلدى خسته قاسيم:

ايكنجى عدل دير حق دير ديوانى،
 او سىبىدن عدل ائيلەدى دونيانى،

عالم زره ده قرار وئردی شیطانی،
آدم و حـوادان بـیر نـشانی وار.

او چـو نـجو نـبـوت يـازـيلـدي كـاغـاذـ،
حـضرـتـ مـحمدـ (صـ) آـلدـي دـسـتـامـازـ،
بـسـيـتـ المـقـدـسـ دـهـ اوـلـدوـ پـئـشـنـامـازـ،
يـوزـ اـيرـمـىـ دـؤـرـدـمـينـ قـرـآنـىـ خـوـانـىـ وـارـ.
عـالـيمـ لـرـ گـورـدـولـرـ بـوـ هـارـالـارـدانـ خـبـرـ وـئـيرـ دـئـدـيلـرـ دـؤـرـدوـ نـجـودـهـ آـلدـي
خـستـهـ قـاسـيمـ:

دـؤـرـدوـ نـجوـ اـمـامـتـ يـاـ شـاهـ مـرـدانـ،
سـيـرـرـىـ يـدـالـلـهـ دـيرـ آـيـهـ قـرـآنـ،
واـجـبـ اوـلـوبـ اـمـامـ سـنـهـ مـسـلـمانـ،
اوـنـ بـيرـ اوـلـادـيـنـانـ بـيرـ مـكـانـىـ وـارـ.
عـالـيمـ لـرـ حـئـيرـانـ قـالـدـيـ، دـئـدـيلـرـ عـاشـيقـ بـئـشـينـجـينـ دـئـهـ آـلدـيـ خـستـهـ

قـاسـيمـ:

بـئـشـينـجـيـ آـيـ قـاسـيمـ مـعـادـ قـيـامـتـ،
قـيـامـتـ دـهـ گـلـرـ اـئـيلـرـ شـفـاعـتـ،

حضرت محمد ختمی مرتب،
زبر جادن تخت نور افسانی وار.

سوز تمام اولدو. خسته قاسیم دئدی منیم دالیم جاگلیب يالان
دانشیز لار سیز نیه اینا نیر سیز سیزدن من بیر سوز خبر آسام بیلر سیز
دئدیلر نه خبر آلیرسان دئدی قولاق آسین آلدی خسته قاسیم:

حکمت مجلیسینده ایله شن عالیم،
اوّل منه یا مسلهودن خبر وثر.
عershین پایانیندا معراج ائوینده،
سوزنه کئچدی گفتگووند خبر وثر.

خسته قاسیم دئدی: جواب وئرین دئدیلر، هله هامیسین دئه گؤره ک
آلدی دوباره:

او کیمیدیر یئره ووردو مايانی؟

برکتیدی بحرایکن سنگی
قایانی؟

دو خسان مین کلمه نین ندیر
بیانی؟

بحری بنگی سنگ و سودان خبر

وئىر،

خسته قاسىم گئردو بونلار جواب وئە بىلمەدىر آلدى دوبارە:
 شىرعە واجب اولان شىريعت ندىرى؟
 شىريعت جىمعىنە معرفت ندىرى؟
 يوز اون دئرد سورەدە طرىقت ندىرى؟
 ھوادن حۆزدن خوددن خبر وئىر.

* * *

او كىيمىدىر زرنىيشانى او خودو؟
 پىغمېرىھ كېم عەمامە تو خودو؟
 آدمدىن اىرىھلى صىغە يو خودو؟
 قۆزىن وشىتو انكەتىدون خبر وئىر.

* * *

او كىيمىدىر آپاردىلار قىصابە،
 او كىيمىدىر پىغمېرى اصحابە،
 «خستە قاسىم» ناىلد دىر حسابە،
 بىسىت و هشت و سى و دودن خبر وئىر.

عالىملىرىن ھېچ بىرى جواب وئەنەمە دى خستە قاسىم دئى قولاغ

آسین يئنه ده سؤزوم وار عالیم لرین بیرى دئدى بىز ال چكديك سن ال
چكمه يه جكسن دئدى قولاق آسین خسته قاسیم آلدی گوره ك نه دئدى:

سینيق ك ئونلله دەيمەمك گرك،
شريعت ايچىنده راهى بىللىر،
اوزگىنىن غىييتىن ائيلەمە سىنلىر،
باشى اوستە بىر آلاھى بىللىر،

* * *

غصب يئرلىيندە تخم اكمە سىنلىر،
 يولداش آياغىندان ھم چكمه سىنلىر،
 نامحرم گۈرجە گىن گوز تىكمە سىنلىر،
 اول غضب شاھنشاھى بىللىر.

عالیم لر گۈردولر بونون آغزىندان نور يا غير آلدى خسته قاسیم:
بو دىئندن اودينه وئرمە يىن باجى،
جهد ائيلە قاپىندا دويور بىر آجي،
قدرتى يىتەنلر اول سونلار حاجى،
اول كعبه بىتاللەھى بىللىر،

* * *

«خسته قاسیم» دئیر آل مندن حساب،
 با خمانا محرمه ائیلسن فساد،
 محمد دینیندہ ائیلهین جهاد،
 یئر او زوندہ ظل اللہی بیلنلره.

سوز تمام اولدو خسته قاسیمینان صفر علی سرهنگ دوروب عالیمن
 لردن خدا حافظ لیک ائیله یب یولا دوشدولر یولدا محمد خانین
 او با سیندان کچه نده محمد خان بونلاری قوناق ائیله دی دئدی صفر علی
 خان بو گئجه منه قونا قسیز سحرده شیکارا چیخاریق سحر صبح
 دور دolar شیکارا چی خدیلار محمد خانین بیر پری آدادا قیزی وار خسته
 قاسیما گؤزو دوشوب خسته قاسیمین قاباغین کسیب دئدی سوزلریمه
 جواب وئر او ندان سونرا شیکارا گئت آلدی پری خانیم گوره ک خسته
 قاسیما نه دئیر:

ؤیله کیمدن درس الـمیسان،
 چوخ یاخشیدیر نـدـاف سـنـدن،
 نـاشـی سـانـ چـیـخـماـ سـئـرانـاـ،
 وورام کـئـچـرـ هـدـفـ سـنـدنـ،

خسته قاسیم بیر گولدو آلدی جوابیندا:

اوستاديم شاه مردانديز،
 بادهل اي چهره مسنله،
 اوستالارين اوستاتسي يام،
 كؤچسنه كؤچه رهم سنه،

آلدى پرى:

سوزدن مسين سيره دونسموسن،
 قوجاليب پيره دونسموسن،
 باشى آغ يونه دونسموسن،
 ايendi يئى دير هاف - هاف سندن.

آلدى خسته قاسىم:

من شاعيره فند ائيله رهم،
 هم فندهم الفت ائيله رهم،
 بئش كلمه صحبت ائيله رهم،
 قاچساندا قاچaram سنه.

آلدى پرى:

من «پرى» يىم قازانمازان،
 يازديغمىي پوزانمازان،
 من بىر دوررهم قازانمازان،

مـعـتـبر دـيـر عـلـف سـنـدن،

آلدى خسته قاسيم:

مـن «قـاسـيـام» بـيل يـامـانـام،

قـوـجـالـماـمـيـشـام جـاـوانـام،

مـن بـير گـؤـزـهـل زـرـنـيـشـانـام،

يـئـدـى قـات كـئـچـرـهـم سـنـلهـ.

سـؤـزـ تـامـ اوـلـدوـ. پـرـىـ خـانـيمـ دـئـدـىـ منـىـ باـغـيشـلاـ اـمـاـ خـستـهـ قـاسـيـمـاـ اـئـلـهـ

بـيرـ معـنـالـىـ باـخـدـىـ كـىـ خـستـهـ قـاسـيـمـ دـايـانـمـادـانـ سـازـىـ باـسـدـىـ سـينـهـ سـينـهـ

گـؤـرـهـ كـهـ اوـخـودـوـ:

پـاـيـزـ درـدـيـمـ قـيـشـ مـحـنـتـيمـ يـازـ غـمـيمـ،

هـيـجرـانـ نـهـ تـاـپـدـيرـسانـ يـاـيـلـانـ منـىـ،

قـلـمـ گـؤـتـورـ سـرـ دـفـتـرـهـ يـازـ غـمـيمـ،

قـوـيـمـاـ درـگـاـهـيـنـدانـ يـاـيـلـانـ منـىـ،

بوـسـؤـلـرـيـنـ دـالـيـسـيـنـيـ بـئـلـهـ آلـدىـ:

عـلـمـ اـيـچـيـنـدـهـ يـارـ عـالـيـمـسـانـ يـارـ عـالـيـمـ،

سـوـرـوـشـمـادـيـنـ حـالـيـنـ نـدـيـرـ يـارـ الـيـمـ،

گـنـجـيـنـ اوـسـتـدـنـ گـؤـتـورـمـهـرـهـمـ يـارـ الـيـمـ،

يـاـعـقـرـبـ دـيـشـلـهـ يـهـ يـاـ اـيـلـانـ منـىـ،

پری خانیم بیر قاشلارین اویناتدی خسته قاسیم آلدی دوباره:

محروم اولماز شجر قوجوب نار امن،
سنسيز گئتمەم بەھشتە من نارا من،
تعجّب قالدىم قويونداكى نارا من،
نېھ آثار سرخوش يايylan منى،

* * *

«خسته قاسیم» گۈردو اما نە گىلدى،
غۇاصلار دور اوجۇن عەمانە گىلدى،
سېنەم اوخ ضىرىيەندىن امانە گىلدى،
داھى نە تاپدىرسان يايylan منى،

سۆز تمام اولدو. بونلاڭ شىكارا چىخىب اوولا يېب شادلىق شىلىكە باخدىيلار صفر على سرەنگىن خسته قاسىم عجلەلرى اولدوغو اوجۇن چوخ دايامىا يېب محمد خانلا خدا حافظىلە شىب يولا دوشدولر گلھا گل گلىپ چاتدىيلار داغىستان سرحدىنە نادر شاهين قوشۇنو او تراق ائىلە يەن يېرە گئتدىيلر نادر شاهين يانىنا نادر شاه اوز تو توب صفر على خان سرەنگە دئى دئىيگىن عاشىغى تاپدىن گتىردىن دئى بلى قوربان دئىدى ھانى دئىدى بو دور يانىمدا دىر نادر شاه

خسته قاسیما بیر باخدی گئردو پالتاری اوں شاهی یا دهیمز دئدی آیری
آدام تاپانمیردین بو سؤز خسته قاسیمین قلبینه دهیدی سازین باسدي
سینه سینه آلدی گئره ک نه او خودو:

اوژلریمنی دریا عمان بیلنلر،
بیزی ده مستحکم چون قاف تانیسین،
آخری مجلسيه واریب گئدهنلر،
تعریف ائیله یهنده و صاف تانیسین،

* * *

اوره گئیم دریادیر سینه عمان دیر،
اوون ایچى زعفراندیر توکاندیر،
مئیم یوکوم لعل و گئهر مرجاندیر،
آرپاسامان دئییل علّاف تانیسین،

* * *

سوزلریم دوغرو دور دئمه رهم یالان،
گفتاریما شاهد ایران و توران،
متعایم آلماس دیر لعل و بدخشان،

یوکوم پامبیق دئیل ندّاف تانیسین،

* * *

حق‌ده بیلیر من شیطانا دوشمانام،
 سیر سؤزمو هر نادانا آچمارام،
 من یوکومو هر توکاندا آچمارام،
 بیر یئرده آچارام صراف تانیسین،

* * *

«قاسیم» دئیه‌ر عاشیقلارین باشی‌یام،
 اوستالار یانیندا هله ناشی‌یام،
 دور و گؤهر کانی قیزیل داشی‌یام،
 آپار منی زرگر زرباف تانیسین،
 خسته قاسیم سؤزونو قورتاریب آلدى او بیرى شعرین:
 دەلى كؤنول مەندن سەنە امائت،
 دئىمە بۇ دونیادا قاليم ياخشیدى،
 بىرگۈن او لار قوھوم قارداش ياد او لار،
 دئىمە اولوسوم وار ئىليم ياخشیدى،

* * *

بىر يئەرە گىئەندە اۆزونو اۋىمە،
 شىطانا باج وئربىپ كىمىسەنى سۈيەمە،
 قۇتلى اولساندا يوخسولو دۈيەمە،
 دئمەكى زورلو يام قولوم ياخشىدى،

* * *

قوچاقدان اولوبىسان قوچاقدان اولگىنان،
 قادادان بىلادان قاچاقدان اولگىنان،
 ال آچىق اول مىرىد اول آلچاقدان اولگىنان،
 دئمە وارىيم چوخدۇ پولوم ياخشىدى،

* * *

«خستە قاسىيم» كىيمەقىلىسىن دادىنى،
 جانى چىخىسىن اۇزو چكىن اودونو،
 ياخشى اىيگىت يامان ائتمىز آدىنى،
 چونكى يامان آددان اۇلوم ياخشىدى،

سۈز تمام اولدو. نادرشاھ دستور وئردى كى بىزىم عاشىغىمىز گلىپىدىر
 داغىستانىندا عاشىغى حاضير اولسون ميدان آماده اولوب سحرى
 داغىستانىن عاشىغى لىزگى احمد و ايرانىن عاشىغى خستە قاسىيم ميدانا

وارد اولدولار نوبهنى لزگى احمدە وئردىلرکى سۈزۈن باشلاسین اما
نادرشاھ قورخوركى خسته قاسىم بوعاشىغىن جوابىن وئرەنمە يە آلدى
لزگى احمدە ئورەك خستە قاسىمدان
نه سوروشور:

دور ائيلەيىب گىلن شاعير،
سالام بىير دىارا بالله،
غىرق ائيلەرم بىير عەمانا،
گىتىرەرم جانا بالله،
نادرشاھين رنگى آتدى گۇرەسن بوجاشق بونا جواب تاپاچاق آلدى
خسته قاسىم:

سەنە دئىيم لزگى احمد،
دئە گۇرۇم گفتارىن ندىر،
آچ متابعين تۈك بازارا،
گۇرۇم خريدارىن ندىر،
آلدى لزگى احمد:
اسلام دىئىنن دانگىيام،

اگر بیلسن فرنگی یم،
 سرت مئشه لر پلنگی یم،
 دووام یوز آصلانا بالله،

خسته قاسیم آلدی جوابیندا:

بیل منیم قلبیم شیشه دی،
 تودوغوم دوغرو پئشیدی،
 آیسی سان یئرین مئشیدی،
 سین بوردا کارین ندیر.

بو سؤز نادرشاهین چوخ خوشونا گلدی رنگی او زونه گلدی آلدی

لزگی احمد:

اوzac ائملردن گلیسن،
 چوخ کج خیالا دولویسان،
 «احمد» دوچار اولویسان،
 قاچارسان ایران با الله،

آلدی خسته قاسیم:

«قاسیم» گلدیم ایراندان،
 چو خلارین سالمیشام جاندان،

هاميسين كئچيرتديم ساندان،

بيهوده خيالين ندير،

سوز تمام اولدو. نادرشاه شادمان اولوب دستور وئردى منى سئون

خسته قاسيما انعام وئرسين خسته قاسيمين باشيندان پول ياغدير ديلار

دئدىلر ايندى نوبه خسته قاسيمين ديركى سؤزون باشلاسين لزگى احمد

دئدى يوخ بويون من خبر آلاجاقام سحرده خسته قاسيم خبر آلار آلدى

لزگى احمد:

اجل سنى توتوب آى دهده قاسيم،

بوگون داغيستاندا ميدان من دهدىر،

خوف سنى باسماسين رنگين آتماسين،

قتلينه حكم ائدهن فرمان من دهدىر،

نادرشاه بير اوشهندى دئدى گئوره سن قاسيم بونا جواب تاپاجاق آلدى

خسته قاسيم:

گل سنه سؤيله ييم آى لزگى احمد،

صراف منم لعل و مرجان من دهدىر،

تاجيرم من باغلامي sham يسوکومو،

معدنى يم گئورين كان من دهدىر،

يـدا... دـستـيلـه يـيـخـدي خـيـبرـي،
بـير ضـربـتـله ايـكـى بـؤـلدـو اـنـترـى،
عـلـى كـيمـى شـير يـزـدانـمـن دـهـدىـرـ،

يـئـنـهـدـه هـر يـانـدانـخـستـه قـاسـيـما آـفـرـينـسـسـى اوـجـالـدـى دـوـبـارـه آـلـدـى

لـزـگـى اـحـمـدـ:

گـلـگـلـ عـاشـيقـ سـنـدـنـ سـؤـالـ اـئـيلـهـ يـيمـ،
بـيرـ عـجـاـيبـ گـؤـرـدـومـ ايـكـى باـشـىـ وـارـ،
نـهـ جـانـسـيزـ دـيـرـ دـادـانـيـبـدـيرـ جـانـلـىـ يـاـ،
نـهـ الـىـ نـهـ عـقـلـىـ نـهـ دـهـ باـشـىـ وـارـ،

آـلـدـى خـستـه قـاسـيـمـ:

سنـ بـيرـ كـلمـه سـؤـزـدـه نـهـ چـونـ بـنـدـ اوـلـدـونـ،
عـجـاـيبـ دـونـيـادـيرـ ايـكـى باـشـىـ وـارـ،
جـانـسـيزـ تـورـپـاقـ دـادـانـيـبـدـيرـ جـانـلـىـ يـاـ،
نـهـ الـىـ نـهـ عـقـلـىـ نـهـ دـهـ باـشـىـ وـارـ،

آـلـدـى لـزـگـى اـحـمـدـ:

اوـنـهـ دـامـدـيرـ جـانـىـ وـارـدـيـرـ تـيـرـىـ نـينـ،
اوـكـيمـ ايـدـىـ اوـسـتـادـىـ يـوـخـ پـيرـىـ نـينـ،
اوـنـهـ دـيـرـكـىـ كـلـيـدـىـ دـيـرـ درـىـ نـينـ،

اونه کرپیچ نه پایا نه داشی وار،

آلدى خسته قاسیم:

جسد دام دیر جانى واردى تىرىنىن،

آغام عللى اوستادى يوخ پيرىنىن،

بسم... دا كىلىدى دير درنىن،

مۇرفىتىر سۆزگئەردن درى وار،

آلدى لىزگى احمد:

نه شربت دير بىلمك اولماز دادىنى،

او كىيمىدى رواج ئىتدى بىودىنى،

كىيم قويوب دور بابا امير آدىنى،

پىغمىردن بؤيوك اوچ يوز ياشى وار.

آلدى خسته قاسیم:

اجل شربت بىلمك اولماز دادىنى،

آقام عللى رواج ئىتدى بىودىنى،

شاه مىردان قويوب امير آدىنى،

پىغمىردن بؤيوك اوچ يوز ياشى وار.

آلدى لىزگى احمد:

اونه او خدور پیکانی يوخ گزینده،
 اونه شخص دیر جوابى يوخ سؤزونده،
 «لزگى احمد» دئير دونيا او زونده،
 سؤيله منه گئوروم نئچه كيشى وار.

آلدى خسته قاسيم:

اجل او خدور پیکانی يوخ گزینده،
 عزرائىل دیر جوابى يوخ سؤزونده،
 «قاسيم» دئير على دونيا او زونده،
 اوندان سونرا داهى گلر كيشى وار.

سؤز تمام اولدو. نادرشاه داي دريسينه يئرلىمەدیر بوتون ايران
 قوشونو شاد اولدو لزگى احمد دئىدى بيريندە خبر آيرام اگر جواب وئره
 بىلسن نوبه سىيندیر آلدى احمد:

سىندن خبر آيلىم آى دەدە قاسيم،
 او نە دير كى دورلو دورلو حالى وار،
 نەدن خلق اولوندو عرشىن آرغاجى،
 او نە دير كى تسوخونىماش حالى وار.

آلدى خسته قاسيم:

سنه جواب وئريم آى لزگى احمد،
بـهار دـيركـى دورـلو - دورـلو حـالـىـوارـ،
نورـدانـ خـلـقـ اـولـونـدوـ عـرـشـينـ آـرـغـاجـىـ،
او بـولـوتـ دورـ توـخـونـمـامـيشـ خـالـىـوارـ.

آلدى لزگى احمد:

او نـديـرـكـىـ دـايـانـيـبـدـيرـ دـايـاقـسيـزـ،
اـونـديـرـكـىـ بـوـياـ نـيـبـدـيرـ بـوـياـقـسيـزـ،
وـنـهـ دـيرـكـىـ دـوغـارـ الـسيـزـ
آـيـاقـسيـزـ،
اـوـچـ آـيـاـغـىـ وـارـ - الـىـوارـ.

آلدى خسته قاسيم:

او گـؤـىـ دـورـكـىـ دـايـانـيـبـدـيرـ دـايـاقـسيـزـ،
آـيـلاـگـونـدورـ بـوـيانـيـبـدـيرـ بـوـياـقـسيـزـ،
قـورـبـاغـادـيرـ دـوغـارـ السـيزـ آـيـاقـسيـزـ،
اـوـچـ اـيـاـغـىـ وـارـ - الـىـوارـ.

آلدى لزگى احمد:

«لزگى احمد» دئىير گلېب دولالار،
 نە قوماشدیر ساتان اولماز آلالار،
 او نە دىركى دىرناغىندان بالالار،
 او نە دىركى قانادىندا خالى وار.

آلدى خسته قاسىم:

«خسته قاسىم» دئىير ياشدیر دولالار،
 او عاگىلدیر ساتان اولماز آلالار،
 او بوجدادىر دىرناغىندان بالالار،
 كېنگ دىر قانادىندا خالى وار.

هامى احسن دئىي هاوا قارانلىق اميشىدى داغىلدىلار دئىشىمەنин
 قالانى قالدى سحرە صبح اولوب يئنه ميدان سولاندى بو دفعە نوبە خستە
 قاسىما وئرىلدى آلدى خستە قاسىم گۈرەك لزگى احمددن نە سوروشور:

سەندن خبر آليم آى لزگى احمد،
 من شاعيرين جوابىنى آچ گۈرەك،
 هاردا سالىنيدى مسجدالقصى،
 هاردان گىتىردىلر اونا داش گۈرەك،

لزگی احمد بو سوزله جواب وئره نمه يېب دئدى هله قالانيندا او خو
گؤرەك نه دىيئرسن آلدى خسته قاسیم:

او داشى كيم گىتدى كيم او نو يازدى،
كيم قلم قويوبان كيم او نو قازدى،
كيميدىر او خويوب يولوندان آزدى،
او گيزلىن سيرلىرى ائيلە فاش گؤرەك،

هر نە دئسن «خسته قاسیم» گؤتورو،
بىلدىكلرىن بىو يىئرلرده بىتىرى،
بىوتون سۆز قانانلار اۋazon اىتىرى،
يا وئر جوابىمى يادا قاچ گؤرەك،

لزگى احمد بو سۆزه لره جواب تاپانما يېب خسته قاسیم لزگى
احمدىن سازىن آلدى نادرشاھ خسته قاسیما بىر چوخ انعام وئرېب يولا
سالدى اۋزو دە گىئتى باج و خراجىن آلماغا خسته قاسیم يولا دوشدو
گلىپ بىردىيارا چاتدىركى اورادا مىلت داشا سىجىدە قىلىپ دىلار بىت پىست
ايىدىلر خسته قاسیم آلدى گؤرەك بونلارا او خودو:

ائىلە بىر كىشى نىن تىوت اتەينىدىن،

بـیل سـنه اـمدادـی اـول اـئیـلـر - اـئیـلـر،
 ذـرـه جـه اوـسـتـونـدـه اوـلـسـاـ نـظـرـی،
 یـئـرـدـن دـاش گـؤـتـورـسـن لـعل اـئـیـلـر - اـئـیـلـر،

* * *

بـؤـهـتـان دـئـمـه بـؤـهـتـان توـتـارـآـدـامـی،
 قـول اـئـیـلـر باـزارـدا سـاتـارـآـدـامـی،
 جـهـنـم اوـدـونـدـان بـئـئـرـآـدـامـی،
 يـوـخـسـوـلـلـوق يـانـدـيـرـيـب كـول اـئـیـلـر - اـئـیـلـر،

* * *

عـاقـل اـنـسـان دـئـمـز هـر گـؤـرـدوـيـونـو،
 دـالـدـالـار دـوـشـمـنـدـن واـى درـدـيـيـنـى،
 گـؤـرمـسـن نـاـكـسـىـن پـاي وـئـرـدـيـيـنـى،
 وـئـرـسـهـدـه تـهـمـتـى بـول اـئـیـلـر - اـئـیـلـر،

* * *

«خـستـه قـاسـىـم» دـئـيـهـر سـؤـزـون بـوـبـاشـدـان،
 پـاي اوـمـما قـوـهـومـدان يـارـدـان يـولـدـاشـدـان،
 اوـزـون زـحـمـت چـكـسـن سـو چـيـخـار دـاشـدـان،

ارىدەر داغلارى يول ائيلر - ائيلر.

سۇز تمام اولدو. خسته قاسىم دوشوب يولاڭلەنگلىپ چاتدى اوز كندى تىكىمە داشاكنىدەھاى دوشدوکى خسته قاسىم قايىدىب سلىخانىم بونو اشىيدىب چىخدى اشىيگە خسته قاسىم خانىميسن گۈرەنە آلدى گۈرەك نە او خودور:

نە باخىرسان دالداردان،
منە بىيگانەلر كىيمى،
ويىران ئىليلە دىن كونلۇمو،
تسوب دەيمىش قالالار كىيمى،

* * *

ادىنى قوشدون آدلارا،
عئەرمۇمۇ وئەردىن بادلا،
روحۇمۇ سالدىن اوڈلا،
شەمعە پەروانەلر كىيمى،

* * *

بۇلۇللر اوچىدو گوللرە،
صەنالار دوشىدو گۈللرە،
منى سالىپسان چۈللرە،

دلی دیوانلر کیمی،

* * *

سـن مـنـیـم سـلـطـانـیـم آـغـام،
تـئـلـلـرـینـه چـوـخ مشـتـاـغـام،
یـارـالـیـنـدن دـوـیـون دـاـغـام،
داـغـدـاـکـیـیـلـاـلـرـکـیـمـیـ،

* * *

گـلـگـئـدـهـکـ چـینـهـ - مـاـچـینـهـ،
حـسـرـتـمـ اوـزـونـ مـاـچـینـهـ،
آلـمـنـیـ قـوـینـونـ اـیـچـینـهـ،
ایـسـتـکـلـیـ بـالـاـرـکـیـمـیـ،

* * *

اوـوـچـوـلـارـ چـیـخـارـ دـاـغـلـارـاـ،
بـوـبـولـلـرـ اوـچـیـارـ بـاـغـلـارـاـ،
مـنـیـ سـالـیـسـانـ دـاـغـلـارـاـ،
گـزـمـ دـیـوانـلـرـکـیـمـیـ،

* * *

«خـستـهـ قـاسـیـمـ» تـیـکـمـهـ دـاشـلـیـ،

كؤنلو غىملى گۈزۈياشلى،
 گۈلدن چىخدى ياشيل باشلى،
 سىلكىندى صونالار كىمى.

خسته قاسیم اوز ائوينه ساغ سلامت قايتىدى بوتون قوهوم قونشو
 اونون گۈرۈشونه گىلدىلر دىئدىلر خسته قاسیم اوزون اوز قايتىماقى نىن
 شادىلىغى اوچون بىزە چالىب اوخويياجاقسان خسته قاسیم باشلادى سىز
 اوخودوغوز داستانى بوراقدەر اونلارا تعرىف ائىلەدى آخىرى يىندا دا بو
 ديوانى مخمىس ايلە اوز داستانىنا سون وئردى:

بو دونىيادا آدام اولان تكدى بىرالله ازل،
 اوز نوروندان خلق ائىلەدى اول رسول الله ازاڭ،
 شىرى يىزدان اسمى اولدو بىر ولى الله ازل،
 عرشە كورسە باعث اولدو اونلار لوح قلمە،
 اشـهـدـاـنـ لـاـ إـلـهـ يـازـدـىـ إـلـلـهـ اـزـلـ،

موسى گىردى درىالارا فرعونوغرق ائىلەدى،
 عيسى نى چىكدىلر دارا خالقا دليل سۈيىلەدى،
 ابراهىم مكە ئوينى يايپماغا بىر بويلادى،
 نمرود آتدى اود ايچىنە غىض ايلە آلوولادى،

ائشیتدی بیردن سلامین سؤندو نار الله ازل،

* * *

«خسته قاسیم تیکمه داشلی» ازل او خوربئش آیه،
 از بیریمدیر دیله ذکریم من او خورام بشن آیه،
 امرا اولوندو قلم عرشه ازل یازدی بشن آیه،
 جبرائل بیر قوج قوربانین گتدی کوه مینایه،
 امر اولوندو ابراهیمه کس خلیل الله ازل،

«سوون»

غاشیق غریب و شاه صنم

اوستادلار داستانى اوستاد نامه ايله باشلار لار بىزدە اوستانامه ايله

باشلاياق:

آدم اوغلو معرفتى درست بىل،
 يول - اركان بىلهنىن يئرىدار اولماز.
 سير رينى سؤيله مە هريشتن يادا،
 و فاسىز دلبرده اعتبار اولماز.

* * *

آتىرسان اوخونو صحرایا آتما،
 گىچەلر ياتاندا دوعاسىز ياتما،
 حلال دئلتىنه سەن حرام قاتما،
 بودونيا وارىىندن سەنھوار اولماز.

* * *

ايگىيد گرگ مروتىن آتمايا،
 غفلت يوخوسوندا غافىل ياتمايا،
 بىر اوغول كى بؤيوك سۆزۈن توتمايا،
 اوگىمسە دە ناموس غىرت عار اولماز.

اوستادلار اوستاد نامەنى بىر يوخ ايکى دئىه رلر بىزدە دئىه ك ايکى

اولسون:

دولانىيپ بىرباغا قىدم قوياندا،
سوروش باغانىنى گئوركىم اكىيدى.
سىنديرما بوداغىين يولما گوللرین،
اونا قوجا باغان زحمت چكىيدى.

* * *

حلال سودا امهنин صدقى دوزاalar،
نطفەدن كىج اولان ظولمه بازاalar،
ظولمون بىناسى يوخ عؤمرو آز اولار،
گئورهرسن قد دىنى قضا بوكىبدو.

* * *

«عزيز» حق سؤيله ييب حقيقى تايىپ،
آلىپ مطلبينى مرادا چاتىپ،
گئت يخ مكە ئوين ابراهيم يايىپ،
سىنديرما بىر قلبى الله تىكىيدى.

اوستادلار اوستادنامەنى ايکى يوخ اوج دئىھىرلر، بىزىدە دئىھەك اوج

اولسون، دوشمانلارين عؤمرو پوج اولسون:

اىل اىچىنده لايق اولمايان سؤزو،
 منكى زهر ماردان آجى بىلىميشم.
 يئر اوزوندە سخاوتلى انسانى،
 مكە يە گئتمە مىش حاجى بىلىميشم.

* * *

شىطان اولوب هر واخت آراقاتانى،
 دونياني بىرگوندە آليب ساتانى،
 يايى، يازى، ايل اوزونو ياتاخى،
 دونيانيين بىر ينجى آجى بىلىميشم.

* * *

انسان گىرگ هر واخت وئرهال الله،
 تك الدن سس چىخماز بىلىرسن لله؟
 «شكىبي» تك سىينيق كؤنول آلل الله،
 پاپاغين شاھلارين تاجى بىلىشم.

بلى گلک مطلب اوستونه سىزەھاردان خبر وئيريم، صنعتكارلار
 بئشىگى اولان تبريز شهرىندەن تبريز شهرىندە محمد تاجير آدىيندا بىر
 تاجير واريدى، بونون ايکى اوغلۇ، بىر قىزى واريدى. بؤيوک اوغلۇنون
 آدى حيدر، كىچىك اوغلۇنون آدى رسول ايدى. بىرگون بو محمد تاجير

عؤمرون باغيشلادى اوغلانلارينا دونيادان كؤچدو. اوز امان قيرخ لوطى لار آديندا بير حيله يله محمد تاجيرين وارينى؟ اوغورلا ياق بونلار يولادوشوب گلديلر محمد تاجيرين ائوينين قاپى سين دؤيدولر، رسول چيخدى، دئدى ايشىزندىر؟ دئدىلر: بيز اوذاق يئردن گلمىشىك، محمد تاجيرين دوستلاريندانىق، ائشىتىدىك كى، اولوب او دوركى، سىزه باش ساغلىغى وئرمگە گلمىشىك، رسول دئدى: بويورون بونلار، گليب اوج دئردىگون بورادا قاديلار، بوتون او قىمتلى وسايىل لرىن يىرىن اويرەندىلر، گئجه نين بير يارسى قالخىب كارا گلن نه وارىدى يېغىشىدىرىپ، آرادان چيخدىلار، محمد تاجيرين او شاقلارى صبح يو خدان دوردولار. گئردولر نەلرى وار اوغورلانىپ، رسول ناراحت اولوب، گلدى، آتاسى نين مزارينين اوستونه اوقدەر آغلادى كى، هوشدان گشتدى، بونون يوخوسونا عرشين سوتونو، يئرین لنگرى، مردین كوره يىنин دىره گى، نامerdin او ره يىنин خنجرى، مرتضى على (ع) گلدى، دئدى: اوغول چوخ آغلاما، باخ او اوزاقلارا گئرھارانى گۈزورىسن؟ رسول دئدى: او رادا بير گوللو باغچا گئرورەم. ايچىنده بير قىز دولانىر مولا دئدى: او رانى كى گۈزورىسن او را تفليس شهرى دير، او قىزدا سليم خانين قىزى شاه صنم دير، ال بادەنلى ده اليمدن ايچ، او قىز سەننەن كى دير، سەننە ده اونا گئورستىمىشىم، زحمت چك مرادينى ال، رسول بادەنلى آلب،

ايچدى گوردو دونيا باشينا فيرلانير، مولاسى گؤزدن غائب اولدو رسولون
 آناسى بانويلا قارداشى حيدر گئردولركى رسول يوخدو دوشدولر بونو
 آختارماغا، چون رسول آتاسى نين مزارى اوسته تئز تئز گلردى، او دوركى،
 گلدىلر، قبرستانا گوردولر، رسول حالدان گئديبىد، بونو گئتوروب
 گتيردىلر ائوه ياواش - ياواش رسولو هوشه گتيردىلر، آناسى دئدى: آى بالا
 آخى سنه نه اولدو؟ رسول دئدى: آى آنا منه بيرساز تاپين درديمى ساز
 ايلن دئييم، بلى بونابير ساز تاپدىلار، آلدى گئره ك آنا سينا نه دئدى:

قادير حقدن من بير ديلك ديله ديم،
 شوكور مراديمى وئردى آه منيم.
 جوما خشاميندا جوما گونونده،
 ارهنلر ائيله دى نظرگاه منيم.

آناسى دئدى اوغول باش تاپميرام بيرآز آشكار دئه گوروم، آخى نه
 اولوب آلدى رسول:

جاوانلىقدا گئردمون دونيا غمينى،
 بو ظاليم فلكين سرانجامينى،
 نوش ائتديم رو يادا عشقين جاميلى،
 گئرسندى گئزومه دوغرو راه منيم.

آناسى دئدى آى بالا بىز آزادا آشكاردئه آخى او دئديگىن يول هارادى
آلدى رسول:

رويادا «رسولا» بىوتاۋىردىلر،
دولدور دولار جامى بىوتا وئردىلر،
تەفلىسە صىنمى بىوتا وئردىلر،
ايشىم اولدو ذكر الى اللّه مەتىم.

سۆز تمام اولدو. آناسى دئدى: آى بالا ايىندى نىليلە يەك؟ دئدى: اى آنا
بىزىم ھىچ بوردا دايىنما غىمىز ياخشى دئىيل، ھەر گلىپ، بىر دانلاق
وورور، گلىپ يىغ يا پىمىزى ائيلەيىب، بورادان تەفلىسە كۈچ ائيلەيىك.
آناسى دئدى: تەفلىسە نە يە؟ رسول دئدى: او نودا سونرا بىلر سىز، بلى
بونلار كۈچلرین چاتىپ تەفسەساري يولادوشدولر، يولدا بونلارى توفان
بوران توتدو. رسول باخدى، گۈرددو، چووغۇن آناسىن بىرياندا قارداشىن
باجى سىين بىرياندا آيا خدان سالىپ ناراحت اولدو كى بونلارى من مجبور
ائىلە مىشىم كى، بورا ياخىندا گلىپ سازىنى باسىپ سىنه سى نىن اوستونە آلدى
گۈرەك نە دئدى:

وطىنيدن مىنى ئىستدىن دىدەرگىن،
چىرخىن دؤنسۈن فلك حىدرىيم آغلار.

دومان چیسگین منیم عاگلیم جایدیریب،
دؤرد طرفیم ندن قارآلی داغلار؟

* * *

گؤیدن يئرە ياغىر لېلەپە قار،
باجى قارداش آنام منه باخىرلار،
بىز اولرىك سىن اولارسان گوناھكار،
ائىليمدن اولمىوشام آرالى داغلار.

* * *

بىلدىچى يوخ بىزەيولو بىلدىرە،
گۈرمەدىم كى فلك بىزى گولدورە،
«رسول» دئىير بۇ درد منى اولدورە،
يادا بوردا قالا يارالى داغلار.

سوڭ تمام اولدو. گوندە بىر منزل گئدىپ، بونلار گلىپ چاتدىلار
تفلیسه، بىر منزل توتوب يورادا قالدىلار، بىرگۈن رسول چىخدى شهرى
گۈرمە يە گوردو بىر قارى او توروب، دئىدى اى قارى ننه بوردا شاه صنمىن
باغچاسى هارادىر؟ قارى دئىدى: نئيليرسن رسول دئىدى: منيم اونا
بىرايشىم دوشوب، قارى باغچانى نىشان وئردى، رسول گلىپ ديوارдан

آشدی، بیز نئچه قدم باغی گزدی شاه صنمی تا پانمادی. شاه صنم قاباقدان کنیزلرینه دئمیشدیرکی، بو نیشاندا بیر اوغلان گلچک، هر کس اونون گلمه خبرینی منه وئرسه، او نا انعام وئره جگم، شاه صنمین آغجا قیز
بیر آدینا

عمیسى قیزی واریدی باغان کئچیردی رسولو گئردو گلیب شاه صنمە خبر وئردی شاه صنم کنیزلرین یغیب باشینا گلدی باغا گئردو اوغلان یوخودا. گئردو یو اوغلاندیر، چارمو و صنوون قیرا غیندایا تیبدیر آلدی
گئرە ک رسولونئجه اویاتدی:

نه یاتیسان باغ ایچیندە،
اویان اووچو یارین گلیب،
چارحو و صنوون کناریندا،
اویان اووچو یارین گلیب.

رسول یوخودان اویاندی یاواشجا گؤزلرین آچدی، گوردو، یوخودا
گئردو یو قیز دیر. باشی اوسته دایاین ب یئنه اوژون یوخولوغاورودوکى،
گئرسون شاه صنم بونانه دئیر: آلدی شاه صنم:
گول اوسته او توران گولدو،
او توشن شیدا بولبول دو،

دور يوخودان يارين گلدي،

اويان اووچو يارين گليب.

رسول دئدي: قوي گئره ک بودوغوردان شاه صنم دير، يوخسا يوخ،

سوزون سون بندىنى گوزله دى آلدى قىز:

«شاه صنم» سنه مائىل،

هر نه دئسن منم قائل،

قايپىدا من اوللام سائل،

اويان اووچو يارين گليب.

سۆز تامام اولدو. رسول يوخودان دوروب، شاه صنم لە گئوروشدو،

دئدى: ايندى من ايسته ييرەم سنه ائلچى يوللايام شاه صنم دئدى: آتام

منى ايسته يير عميم اوغلونا اما من اولسە مده قالسامدا سنه گئده جەيم

بونلار بىر بىرىيندن آيرىلىپ هر كس اوز ائويىنە قايتىدى، رسولون آناسى

باخىب گئردىرسول ناراحت دى. علّتىن سورشدو، رسول اولا جاغى

صحبت ائله دى، دئدى: اى آنا سازىمى دا گئوتوروب گئدىرم، قەوه خانا يا،

اورادا بىراز چالىپ، او خويام بلکە بىراز حالىم اۇزومە گلدى، بلى

رسول سازىن گوتوروب، گلدى قەوه خانەدا، چالىپ، او خودو، ولى

حيدر دە قەوه دە او توروب، عاشيق رسولا قولاق آسىردى، ولى حيدر

کیمدى، دلی حیدر تفليسین قیرخ حرامى سینین باشچى سیدیر، ایسته سه
 ایدى بیر گوندە شهرى وئران قوريادرى، دلی حیدر عاشق رسولون
 او خوماسىن ائيشىدەندە «بونلا» قارداش اولاردىم همىدە او زومە عاشق
 ائله ردىم، عاشق رسولو يانينا چاغىردى، دئدى: او غول سنى من
 خوشلاديم گلېپ منيم عاشقىيم اولاسان، عاشق رسول قبول ائيلە دى دئه
 بيرگون ايکىگون دلی حيدره چالدى او خودو دلی حيدر گوردو دئىيە سن،
 عاشق رسول بيرزاددان نگران دير علتىن سوروشدو رسول دئدى اى
 دلی حیدر دوزو من بير قىزا وورولموشام، دردىمى هئچ كسە دئىيە بىلمىرەم،
 دلی حیدر دئدى دئه گوروم كىمه وورولوبسان اونوسنە آلىم، عاشق
 رسول آلدى گئورەك نە دئدى:

من سئومىشم صنم آدلی بيرقىزى،

سئوسم اولدوره لرسئومە سم اوللەم.

من بىليرەم لذتىينى دادىنى،

دئسم اولدو ورەرلر دئمە سم اوللەم.

دلی حیدر دئدى دالى سين دئه گلسىن هر نە تهر اولسا، او قىزى سنه

آلا جاغام، آلدى، عاشق رسول:

من اونوسئومىشم جانىلە تىندن،

اوائل تهمتىندن دولاندى گىندن،

كاش توتابىلە يديم خينالى الدن،

توتسام اولدوره لر توتماسام

اوللەم.

آلدى عاشيق رسول سؤزون سونونو،

باخ بلدم اولوسونا سويونا:

من قربانام گۈزل يارىن بسويونا،

«رسول» دئىير نازلى دلبر تويانا،

وارسام اولدوره لر اولمه سم

اوللەم.

سوز تمام اولدو. دلى حيدر دئى: ناراتحت اولما، دوروب، عاشيق

رسولودا گۇزۇرۇب، گىلدى، سليم خانىن قابىسىن دؤيدو، اجازە آلىپ

كىچىدىلر. ايچرى دلى حيدر دئى: سليم خان گلمىش قىزىنى وئرەسەن.

بو عاشيق رسولا سليم خان دئى: من قىزىمىمۇ وئرمىشىم قارداشىم

اوغلو شاه ولده، دلى حيدر دئى: سوزو چئويردىن گىرگ قىزى وئرەسەن

عاشيق رسولا، سليم خان گۈردو، دلى حيدرلەن دوغىر و سوزودور،

او دوركى قور خوسوندان دئى: قىزى وئرە رەم اما بىر شرطى وار، او دا

بودور کى گرگ قيرخ كيسه عثمان ليرهسى وئره سن، عاشق رسول مجبور قالدى، دئدى: قبول دور گندىب عاشيق ليق ائيله يىب قازانىب يتيره رەم، بونلار خدا حافظلىك ائيله يىب، قايدىرلار، شاه صنم گيز لينجه آغjacىزى داللىجا يوللادى، او تاغينا چاغىردى، دوروب آتاسى نىن عاشق رسولون وارىندان قىزخ كيسه، عثمان ليرهسى وئردى، عاشق رسول، دئدى گل بو پوللارى وئرأتاما تويموز باشلا عاشق رسول گلدى سليم خانىن يانىنا دئدى: ايسته دىگىن پول لارى، گتىرىمىش، سليم خان گوردو، آغزىندان باراقويوب، دئدى من پولو نىئىلە يېرەم صاندىقلار منىم پولومو توتمور، گئت قىزابازارلىق ائله، عاشق رسول گئتدى، آناسىن گئت توروب، بازارلىق ائيله مگە. بوماجرادان شاه ولد خبردار اولوب، گوردو قىزالدىن گئدير، گندىب بىر حىلە كار قارى تاپدى، دردىن دئدى، قارى شاه ولددن، اوچ كيسه قىزىل آلىب دئدى، سىنىن ايشىن اولماسىن، قارى گلدى، بازارا گوردو عاشق رسول بازارلىق ائيله يىر، تئز بىر حامبال توتدى، دئدى: موزدونون ايکى عوضىن وئرە رەم، بىر ساعات منىم اختياريمدا اول حامبال قبول ائيله دى، قارى حامبالى گئت توروب، گلدى، عاشق رسول بازارلىق ائيله يىن توکانىن قاباغىندا باشلادى، حامبالى وروب هاي - هاراي سالماغا دئدى: باشى باتمىشىش نىچە ايلدىر منىم

يولومونان دولانير سان، ايندي ده منه يئكه ليك ساتيرسان؟ عاشيق رسول
 ايشى بئله گورهندە، اۆزونه گلدى، دئدى: هە آروادمالى بيرگون باشا دە
 يەر، توکانچى يا دئدى: منيم هېچ زاد آلماغيم اولمادى، توکاندان
 چىخىب گلدى شاه صنمين يانينا پوللارى شاه صنمه وئريپ، دئدى: من
 ايسته يېرەم تو يۈمىۋاۋۇز قازاندىغىم پولونان ائيلەيم، او دورمى گلمىشىم،
 سىندىن اجازە آلىپ، چىخام او زون بېر سفرە نئچەى اىلدەن سونرا قايىدارام،
 شاه صنم بوسۇزو ائشىدەندە. دوشدو آغلاماغا آلدى عاشيق رسول
 گوره ك نە دئدى:

باشينا دولانيم صنم،
 صنم دور سال يولامنى.
 اورەك دە وار دردالىلە غەم،
 صنم دور سال يولامنى.

شاه صنم دئدى آخى ها را گىندىرسىن؟ عاشيق رسول دئدى قولاق آس:
 هجران با غارىم باشىن ازىب،
 اجىل مىنى دائىم گىزىب،
 آنام اليىن الدن او زوب،
 صنم دور سال يولامنى.

«غريب» دئـ يـ هـ رـ آـ دـ يـ ماـ،
 حـاقـ يـ هـ تـيـ شـيـ سـيـ نـ اـ مـ دـ يـ ماـ،
 حـلـبـ دـوـ شـوبـ دورـ يـ هـ اـ دـ يـ ماـ،
 صـنـمـ دورـ سـالـ يـ هـ وـ لـامـ نـيـ.

سوز تمام اولدو. بلی عاشيق رسول چون داها غربت ائله گندیردي،
 آدين قويد و عاشيق غريب شاه صنم دن اجازه آليب، گليب، آناسينداندا،
 حلال ليق آليب يولادوشدو، عاشيق غريب گندنه ندن سونرا شاه صنم
 دوروب، گلدی، بانو خانيمین يانينا، بانو خانيم دئدى: آى قيز آتان سنى
 عمین اوغلونا وئريپ، آتاندا وارلى، عمین اوغلودا وارلى، گل گئت عمین
 اوغلونا، منيم اوغلومдан ال گؤتور، منيم اوغلوم بى كاسبيين بيرى دير،
 اوندان نه ايسته يېرسن، اما جوابيندا آلدى گوره ک شاه صنم بانو خانيمانه

دئير:

جانيم آنار قىب سنه نه دئمىش،
 اىندى دولت ايله وارمنه نئيلر.
 يار يولوندا من گئچميشم جانيدان،
 اىندى ناموس غيرت عارمنه نئيلر.

* * *

نیشانام وار نبازلى يارین قولوندا،
 گول تک كنیزلری ساغى سولوندا،
 منصوركىمى اولسىم يارين يولوندا.
 راضى يام اولمه يهدار منه نئيلر،

* * *

گئجهلر تو توب گوندوز يانميشام،
 حقيقتى ازلى ندن قايىشمام،
 «شاه صنم» عشق او دونا يايىشمام،
 قىامت گونونده نارمنه نئيلر.

سۆز تمام اولدو. بونودا دئمه ليك كى، عاشيق غريب شاه صنم دن آيرياندا شاه صنم بير بو تاق قىزيل گول و ئرمىشىدى، دئمىشىدير بو گول ناواخت سولسابىل كى، من اولمۇش يئددى ايل منى گۈزلىرسن گلمەسم هر كىھ كؤنلۈن ايستە سەگىدرەسن، بلى بونلارى بوردا قوياقت گۈرەك، عاشيق غريب نئيلەدى، عاشيق غريب بير نىچە مەدت يول گىئەندەن سونرا گىلىپ، چاتدى، حلب شهرىنه، گزىپ بىر قەوه خانا تاپىپ، گىردى قەوه خانايما، بىر آز استراحت دن سونرا دورەردن دئدىيلر: عاشيق دور بىزيم چون چال، او خو، عاشيق غريب دوروب، سازىن زىلىنى زىل، بىمىنى بىم سىينە سىينە مستحڪم ائيلە يىپ، باشلادى او خوماغا، بىرى دئدى: عاشيق

ائله بيل غريبه سن هارادان گلبيسن؟ دئدى: تبريز شهرىندن دئرەدن
دئدىلر: تبريزين آدين چوخ ائشىتمىشىك دئيرلر: آباد بير شهردىر، بيزه
تبريزدن او خوياسان آلدى عاشيق غريب گئورەك نه او خودو:

أىلە شىنلرگلىن سىزە سؤيلە يىم،
نە گۈزەل آچىلىپ گولو تبريزين.
داغلارى جئيرانلى تر بنؤوشەلى،
ھر بير ياندان گلىر ائلى تبريزين.

دورەدن دئدىلر ائله بيزده او جور ائشىتمىشىك تبريزين داهى نه يى
وارآلدى:

تبريزين اطرافى داغدى مئشەدى،
ايچىنده او توران بى دير پاشادى،
سەككىزمىن كوچەدى مىن بير گوشەدى،
چارسو سو بازارى يولو تبريزين.

دئدىلر عاشيق قارداش آدینى بىلمەدىك آدين ندىر دئدى قولاق آسىن.

دو يو سو گىلان دان اكىلىر گلىر،
قويونو موغاندان چكىلىر گلىر،
«غريب» ھندوستاندان تۈكۈلۈر گلىر،

مسيخه چى دار چىنى هئلى تبريزين.

سوز تمام اولدو. عاشيق غريبي بورادا قوياق گلک، تيفليسه عاشيق
غريبي آناسى بانو خانم يانيينا او غرييدن اوئترو اوقدەر آغلادى كى،
ياواش - ياواش گۈزلى نوردان دوشدو، داهى دؤزمه يىب دئدى گل
دردينى باش بىلن آداملارا دئى دورەدە اولانلار بىلرى يىغىب بىرىيڭە
الدى گۈرە ك نه دئدى:

بىر سوزوم وار آغا لارا خانلارا،

گۈزدن اولدوم اوغۇل اوغۇل دئىيەمن.

قوربان اولوم خېر وئرەن جانلارا،

گۈزدن اولدوم اوغۇل اوغۇل دئىيەمن.

دئىيلر بانون خانم ناراحت اولما انشاء... گلر،

قادر آللە بىرده سبب سالايدىن

گئچن گئچدى گئلن چاغى گۈرە دىدىيم،

اليىنده تو تايىدى نوشى بادە نى

ايچىنده بادەنى ساغى گۈرە يىدىم،

میرواری دنداندی لبی باللی دیر،
 برابری یو خدور خوش خیاللی دیر،
 آغ اوزونده بسیر جوت قوشای خاللی دیر،
 گشت ائده نده گوللو بااغی گؤره يديم،

* * *

قدرتدن چکیلیب دهانا دندا،
 هرزامان گؤرونور رو خساری خندان،
 من «غریبم» کئشگه او لا يديم او ندان،
 گون او لا يدي گول ياناغی گؤره يديم.

سوز تمام اولدو. ايندي سيزه تفلسيدن خبر وئريم تفليسلده، خواجه
 ازبر آلى بير تاجير حلبه گليردي، شاه صنم خواجه ازبرى تاپيب دئدى:
 خواجه حلب ده. عاشيق غريبي تاپارسان دئيه رسن كى، شاه صنم دئدى
 منيم تو بوماداي آز قالير، گئچ گلسن منى او زگه سينه وئرلر، بلى خواجه
 ازبر يولادوشوب، گلیب چاتير حلب شهرينه، عاشيق غريبي تاپير، شاه
 صنم مين سؤزلرين اونا يئتير يير آلدى، غريب گوره ك خواجه نه دئدى
 خواجه نه خواب وئردى:

باشينا دوندويم گول او زلو خواجه،

سويله سن ياريمى نئجه گئوروبسن؟

ماليندان وئرگىن محتاجا آجا،

سويله سن ياريمى نئجه گئوروبسن؟

آلدى خواجه ازىز:

قولاق وئرسؤزومه گول او زلوجاوان،

يارينى يسول اوسته آغلار گئوردوم من.

الا گئوزلىينه من اولدوم حئيران،

قلبينه چكىلىميش داغلار گئوردوم من.

آلدى عاشيق غريب:

چىخانماديم اي وانىينا كؤشكونه،

باتانماديم عىنبرينه موشكونه،

امام حسن (ع) امام حسین (ع) عشقينه،

سۈئيله سن ياريمى نئجه گئوروبسن؟

آلدى خواجه ازىز:

چاغير شاھلار شاهى يئتىسىن امدادا،

جانىنى گل سالما آتشىه اودا،

نىذير نياز دئىىير او غرير آدا،

گوللرى تىز سولموش باغلار گوردومن.

آلدى عاشق غريب:

«غرييم» چكديگيم يار فراغى دير،
 يارين يثيرى حتماً جنت بااغى دير،
 اوره يىنى ياندىران هيجران داغى دير،
 سوپىلە سەن يارىمى نىچە گوروبىسى؟

آلدى خواجه ازبر:

ازبر خواجه دئىهر بونە سؤالدى؟
 سىندن آيرى اولماق اونا زاوال دى،
 گۈزەللەر ايچىنده بىر مە جمال دى،
 اونسۇن اوره يىنى چاغلار گئردومن.

سۆز تمام اولدو. عاشيق غريب دئىدى: خواجه سەن بورادان گىندە ندە
 منه خبرۋئىر، بىر نامە يازىم، آپار شاه صنمە، خواجه قبول ائيلەدى، ايندى
 سىزە تقلىىسىن خبر وئريم، شاه ولد گوردو نىچە دفعە غرييىن اولوم
 خبرىن شاه صنم ائشىدىب، اما اصلاً خيالىنادىيەل، باجى سى آغجا قىزى
 چاغرېب، دئىدى: من بىر دفعەدە غرييىن اولوم خبرىن بىرنفردن يئتىرە
 جەيم اوんだ شاه صنمى گود، گورنەايىش گورور، اغجا قىزى

گيزلينجه شاه صنمى گودور، قاپى دؤيولور، بير نفر شاه صنمى چاغيرير
 عاشيق غريبين اولوم خبرين وئيرير شاه صنم ناراحت اولوب، تئز گليلر
 عاشيق غريب وئرهن قيزيل گوله باخир، گورور، سولمايسىب. گولدن اوپور
 آغجا قيز بوايشى گوروب گلليب شاه ولده خبر وئيرير شاه ولده آغجا
 قيزدا دئدى: سن اوقيزيل گولوگتيرىپ قاينار سويون ايچينه با سىب
 اولوشگە دىب، آپارىپ يئينه قويارسان. آغجا قيزدا بوايشى گئردوئينه
 قاپى دؤيولدو، شاه صنمە غريبين اولوم خبرين وئردىلر، شاه صنم گلدى،
 باخدى گئردو، قيزيل گول اولوشگوپ، داهى دونيا باشينا فيرلاندى،
 باشلادى آغلاماغا، ايندى سىزە حلب دن خبر وئريم خواجە ازبر گلليب
 عاشيق غريبين يانينا دئدى: اوغول من گئديرەم نامەنى وئر. اپاريم،
 عاشيق غريب تله سىك بىلە بىر نامە يازدى:

خواجە گئدە را اولسان صنم يانينا،

غريب اوزىزلىرىنى ئىتدى دئيهرسن.

بىرده گلليب گول او زونو گئردونجه،

اختىار اليىندن گئتدى دئيهرسن.

خواجە ناراحت اولدو، دئدى: اوغول انشاء الله قالان و احتاجان او
 مقدار پولو قازانىب يىغىب گلرسن، عاشيق غريب دئدى قولاق اى

قارداش:

دونيادا شاد اولسون صنمین اوزو،
 قارادي قاشلاري شيرين ديرسوزو،
 يئددى ايل وعده ديرگۈزله سين بىزى،
 او زومىنلە پىيمان ئىتدى دئيهرسن،
 آلىب سوزون سونونو:

«غريب» هېچ واخت سئومز او زىگەنин يارىن،
 اليىندن بوشلادى دونيانين وارىن،
 حىرىتىنى چكىر او گل عذارىن:
 عهد يمىز دو غرودور توتىدو دئيهرسن.

سۆز تمام اولدو. خواجه از بىر نامەنى آلىب، گتىريپ تفلىسىدە وئردى،
 شاه صنمە شاه صنم نامەنى او خويوب گۈردو، عاشيق غريب هله ساغ دير
 قانادى، اولمادى اوچا، دئى خواجه حلبه گىندەنە منه خبر وئر، خواجه
 دئى فلان گون من يئنه حلبه قاييدا جاغام، خواجه دئى: گون گلىب،
 چاتدى، شاه صنم گۈردو، خواجه كاروانىيلا يولادوشوب، گىدىر، آلدى
 گۈرەك خواجه يە نە دئى كى عاشيق غريبە يېتىرسىن:
 باشينا دولانىم گول او زلو خواجه

خواجه گئدنن غریبیمه دئه گلسين.

نه گونوم گوندوز دورنە گئجهم گئجه،

خواجه گئدنن غریبیمه دئه گلسين.

خواجه دئدى: قىزىم بودفعه هر نه تھر اولسا، يولا سالارام، گلر، آلدى

گئره ک خواجە نه جواب وئردى:

باشينا دولانىم نازىن گۈزەل،

گئرسىم گۈزەل يارىن دئىيە رەم گلر.

شىتىنە يازارام شعر اىلە غزل،

گئرسىم گۈزەل يارىن دئىيە رەم گلر.

آلدى شاه صنم:

مسلمان ديراۋىز ايشىنە دوغىرودور،

قىلىنجى وار غلافىندا سوولودور،

آدى غریب مەدد تاجير اوغلودور،

گئدهر اولسان غریبیمه دئه گلسين.

آلدى خواجە ازبر:

سەنین يارىن اىگىيدىلرىن باشى دىر،

اوستاد دير مى اوز ايشينده ناشى دير؟

گؤزونو ايسلادان گؤزون ياشى دير،

گورسم گوزهل يارين دئيه ره گلر.

آلدى شاه صنم:

«شاه صنم» فيكيردهيم سوزلويم،

سينهم اوستون دو يونلهيم گوزلويم،

باخ يئددى ايل وعدة وئريب گؤزلەيم،

گئдер اولسان غرييىمه دئە گلىسين.

آلدى خواجه ازبر:

مسكىن حلب دير آديم دير «ازبر»،

آديمى تانييار ائللر سراسر،

دادينا يئتىشىsin على غضنفر،

گورسم گوزهل يارين دئيه ره گلر.

سۈز تمام اولدو. شاه صنم اوزو يوايلە بىر بالا خنجر وارىدى،

اونو وئريب، خواجه يە دئى: بونلارى وئره رسن، عاشيق غرييە، خواجه

يولادو شوب، گلدى، حلب شهرىنە، حلب شهرىنە غريييلر مسجىدى

آدىندا بىر مسجدوار. اورادا وارلى آداملاج جاماماعاتا احسان وئره رلر،

خواجه ده گلیب غریبلر مسجدینه شربت احسان وئردی، شاه صنم وئرهن اوزویوده سالدی، شربتین ایچینه بو یاندان غریب دئدی قوى گندیم، غریبلر، مسجدینه اورادامن ده جاماعاتا بیر احسان وئریم، بلکه موشکولوم حلّ اولا. غریب مسجدیه گیردی، گؤردو شربت احسان وئرنرلر گلدی، قاباغا شربت آلب، ایچنده گوردو شاه صنمە وئردیگى اوزوک شربت تشتینین ایچیندەدیر، احسان وئرهن باخاندا گؤردو، خواجه ازبردی اما غریب اوقدر غصه ائله میشدیرکى، قیافە سى عوض اولموشدور، او دوركى خواجه ازبر عاشق غریبى تانیمادى، عاشق غریب دئدی: خواجه ازبر بو اوزوک نه تهر الينه دوشوب؟ گرگ منه دئيە سن خواجه ازبر دئدی سن کیمسن؟ دئدی: من عاشق غریبم، دئدی: اوغول ائله سنى آختارىردیم، بو اوزویو شاه صنم منه وئریب کى، سنه وئرم دئیب عاشق غریبه دئيە رسن منى شاه ولده وئریبلر تئز لیكلە گلمەسەمن شاه ولده گئتمک عوضىنە او زومو اولدوره جەيم عاشق غریب ناراحت اولدو، خواجه دئدی: ناراحت اولما، منیم بیر منزل کسن آتیم وار، اونو وئرەرم سنه، تئز لیكلە او سنى تفليسە یئتىرە، عاشق غریب قازاندىغى قىرخ كىسىه قىزىلى دا گئتوروب، خواجهنین آتىن مىنېب، يولا دوشدو، آتى او قىدەرچاپدى كى، كى آتىن باغرى چاتلادى. اولدو

ملول - موشكول او توردو، بير داغين اته يىنده گئردو بير آغ آتلی عرب
 گلدى، دئدى نه اولوب؟ ناراحت سان! دئدى: آتىم اولوب يولدا
 قالميشام، عرب دئدى: هارا گئدى يرسن عاشيق غريب او ز قلى يىنده دئدى:
 گل هچ دوزون دئمه، دئدى: گئدى يرم، قارص شهرىنه، عرب دئدى: الينى
 وئر اليمه گؤزلرىنى يوم بير صلوات چئويير، غريب ائله، ائله دى، عرب
 دئدى گؤزلرىنى آچ بورادا قارص شهرى، عرب گؤزدن غايىب اولدو،
 غريب يامان پشيمان اولدو كى من نيه يالان دانشديم، آلدى گئره ك
 او زاۋىزون نىئجه دانسلايركى، او ز مۇلاسین تا نىيمايب و
 يالان دانشىپ:

اويان كؤنول سؤيله گىلن طبيعت فرمانى دير،
 گئدهن گلمير، گلن قالمير، بو يولون كروانى دير
 مۇلاسندن خبر آلدى، دوز دئسمەدين دردىنى،
 سن بىلمىرسن كىتاب اولان، حقيقىت دوشمانى دير.

* * *

حقيقىت له صدق دل له سىغىن شاھلار شاھينا،
 او يىئەجك دار گونوندە مظلوملارين آھينا،
 دردىنى دئه سىن اوتانما مردلرىن پناھينا،

موشكوللرى حل ائيله ين هرددىن درمانى دير.

* * *

اووچواوخون آستا اووايا يارالار يادەلى،
عشق او جوندان دولانىرام يادىوانه يادەلى،
بار ايلاھىم سن رحم ائيله يادا دەيسە يادالى،
من «غريب» قىامت دير عرصت طوفانى دير.

سۈز تام اولدو. عاشيق غريب گئردو، آت آياغىنин سى گلىر، دوندو باخدى، گئردو، همان عرب دير. دؤشىندى مولاسى نين آياقلارينا، دئدى: من يالان دانشمىشام، منى عفو ائله، مولاسى دئدى: ايندى هارا گىندىرسن؟ غريب دئدى: تفليس شهرىنه، مولاسى غريبىن اليىندىن يايپىشىب دئدى: گوزلرینى يوم صلوات چئوير عاشيق غريب ائله ائدىب گۈزۈن آچدى گئردو تفلىىسده دير. مولاسى دئدى: اوغول آتين آياقلارينين ايزىيندن تورپاق گۈئى تور انانين گۈزلرینين درمانى دير. عاشيق غريب اىيلىب بىر سىخما تورپاق گۈئى توروب قالخاندا گئردو مولاسى يو خدور، گئردو تفلىيس داغلارينين باشىندا دير. داغى يawaش - يawaش يئنىب گىلدى، ائولرينه سارى، گئردو باجى سى بولاق دان سودولدوروب، كوزه

چينينده اولرينه گئدير، دوشدو بونون داليسينا، قيزگوردو، بير اوغلان
 دوشوب، داليسينا دئدى: كيمى آختارىرسان غريب. دئدى: منى قوناق
 ائيله ير سيز بوجالدا غربىين سسین آناسى اشىتىدى، دئدى: قوناق آلاھين
 حبىسى دير كىچ گل، غريب كىچدى، ايچرى گوردو، آناسينين گؤزلرى
 كوراولوب، آناسى دئدى: آى بالا قوناغىمizza خورەك گتير غريب دئدى:
 آى آنا اجازە وئرسن اول بيرساز چاليم، او خويوم، او ندان سونرا آناسى
 دوشدو آغلاماغا، غريب دئدى: آى آنا نيه آغلايisan؟ آناسى دئدى:
 منيم ده بير غريب آدلى اوغلوم واريدى. چالىب او خوياردى، يىددى
 ايلدى، ياني مدان گئديپ، دالىنجا آغلاماقدان گؤزه لرىم تو تولوب، عاشيق
 غريب دئدى: آى آنا قولاق آس:

جانيم آنا گؤزوم آنـا،
 آنـا مـمن غـريـم غـريـب.
 سـنه قـورـبان اـوزـوم آـنـا،
 آـنـا مـمن غـريـم غـريـب.

آناسى دئدى آى بالا سندن غريب اولماز گوردو قارداشى ائوده دئيل

دئدى آنا من غريـم قولـاق آـس:

غـريـم آـغـزـيمـاز بـاشـيم،

عەمانا دئۇدو گۈز ياشىم،
ھانى بس حىدر قارداشىم،
آنامىن غەريم غريب.

* * *

حلب شهرىنده او تور دوم،
حەوكىملر يەئىرینە يەئىردىم،
گۈزونە درمان گەتىردىم،
آنامىن غەريم غريب.

* * *

«غەريم» بىاتمىشدىم غەمە،
غەرق اولدوم غەمە سەتمە،
مەژدە وئىرین شاه صنمە،
آنامىن غەريم غەريب.

سۆز تمام اولدو. آنا بالاقول بويون اولدولار، عاشيق غريب آناسىنinin
گۈزونە مولاسى وئريدىكى درماندان چكىپ، آناسىنinin گۈزلرى ساغالدى،
دئدى آنابس منيم قارداشىم هانى؟ آناسى دئدى: اوغول شاه صنمى
وئرىيلر شاه ولدە قارداشىن سليم خانىن مجليسىنده. غريب بوسؤزو

ائشیده‌ن سازین گؤتوروب دوردو آياغا، يول ائيله‌دى سليم خانين ائوينه، عاشيق غريب گؤردو آج قارينا ياخشى او خوماق اولماز، او دوركى، دئندو بير قهوه خانا يا يئيبب ايچسین غربىنده او زون توک با سمىشىدى اىندى ائشيدىن دەلى حيدردن، دەلى حيدر غربىپن اولوم خبرىن ائشيدىب، بتردن ناراخت دولانير، ائشيدى كى شاه صنمى شاه ولده وئريلر، توى ائله يېرلر، دوستلارين باشينا يېغىب، دئى: غريب اولوب، بىزى توييا چاغىرسلاڭ ئىتمە يە جە يىك اما توى قورتارجاق، تو كولوب شاه ولدى اولدوره جە يىك، ائله بو واقت سليم خاندان، دەلى حيدرە توى كاغىذى گلدى، دەلى حيدر بىر فكر ائله دئى اى يولداشلار دورون بىز بۇ تو ياكى ئىتمە سك دئىه رلركى، دەلى حيدر پولوندان قورخدو اما توى قورتارجاق، شاه ولدى اولدوره جە يىك، دەلى حيدر يولداشلارى ايله دوشدو يولا غريب اولان قهوه خانانين قاباغىنidan كىچەندە، يانىندانكىنин بىرىنه دئى او قهوه خانا گويدن ساز اسىبلار گؤر او رادا عاشيق اولسا چاغىر، او ز و موزونن مجلسىسە آپاراق، گلىپ، غريبى چاغىراندا گؤردو او زونو توک با سمىش بىرآدم دىر، دئى: آى دەلى حيدرى تانىدى تانىشلىق وئر مەدى غريب ياوا چالىپ يا وادا او خودو. دەلى حيدر دئى: سىدن عاشيق چىخماز، عاشيق غريب دەلى حيدرین قولوندان يا پىشدى

اونا دئدى منى ده، بو مجليسه آپارين دهلى حيدر لابد قالدى، دئدى اوغلۇ سن اوخويما نميرسان مجليسىدە دئسەلر اوخو، دئىن منىم كلمە مىن بىرى اللې تومن، اوندا سىندىن ال چىكىرلەر بونلار دستە سىلە مجليسە وارد اولدولار، هر خان اۆز عاشيقىن اوختىدو، دورەدن دئدىيلر، دهلى حيدر بىس سىنин عاشيقىن يوخدور دئدى نىيە غريبي گۈرستىدى، دئدىيلر: عاشيق دور چال، اوخو عاشيق غريب دئدى: منىم كلمە مىن بىرى اللې تومن قىزىل پول دور، وئر سز اوخويارام، ھامى مات قالدى دئدىيلر بير عاشق اللې تومن قىزىل پولو بىرا يىلده قازا نامير بونون كلمەسى اللې تومن قىزىل پول دور، اورادا بير صادات خان آدلى خان وارىدى عاشقچىل ايدى، دئدى: گل اللې تومن قىزىل پولدان كىچ بونوندا، سىسىن ائشىت، اللې تومن قىزىل پول چون جىبىدە يېر اولمازدى او دوركى، سىندىن يازىب وئردى، عاشيق غريبي دئدى: دور او خودەلى حيدر گۈزۈن آغارىتدى دور ما عاشيق غريب، دوروب سازىنى كؤينكىن چىخاردىب، آلدى گۈرەك نه او خودو:

اويان كۈئلۈم سۈيىلە گىين بو مجليسە جاراولا،
مرد اوغلۇ مردانە ايستر حقآدى اشكار اولا،

مرداولانلار جهاد ایله سین حققه پرده چکمه سین،

وای حالينا حق دیواندا دوز سؤزه انکار او لا.

گؤر دولر، بو چوخ بير عالي عاشق دى، دهلى حيدر او توردو غويش رده

قول تو قلاري يئل لندى اما فيكىر گئتدى كى بو عاشق كيمدير؟ و نيءى بئله

ائىلە دى؟

آلدى عاشق غریب:

حسابلاسان يىددى ايلدى غربت ائلى گزمىشىم،

جفا سينا قاتلاشميشام هر جبرينه دؤز موشم،

خنجر ايله توكون قانىم شيرين جاندان بژمىشىم،

البت بوردا بير كىشى وار قالخىب هاوا دار او لا.

شاه ولد غريبي تانيدى، دىللندى عاشق او خوما دهلى حيدر گؤردو،

بو عاشق چوخ ياخشى او خوييو، راودوركى، دئدى: كيمين عاشيقينا

دئيىرسن او خوما، اتامىن گؤروننا آندالاها مىزى قىلىنج دان كىچىر دەرم،

عاشق او خو، آلدى عاشق غریب:

كيمدير سىنچە بو مجليسىن سلطانىنى خانىنى،

عزرائىل هيئىمنان آلار ظولمو كارين جانىنى،

اوز حققىمىن اوستە توكون من «غريبيين» قانىنى،

شاه صنم يا حسين، الينه الى لاله زار اولا.

سوز تمام اولدو. دهلى حيدر دئدى قادان اليم بو عاشيق غريبدن او خويور، غريبدن بيهه خبر وئره جك. اوياندان بير تاجير بير آيرى كاغيذ يازدى، دئدى: عاشيق بيرينده او خو، آلدى غريب، غريب آچيلدى.

سونبول لر گل آچدى گلدى بهار ياز،

شجارة لر گؤئى گئينىب ياسينى گؤزلر.

اليف قدّيم جيم گؤزلريم نون آغزيم،

بىر حرفين ايچىنده ياسينى گؤزلر،

* * *

دمير آندا پولاد آندا داش آندا،

بـوللور پـيالـهـلـر دولـوب داـشـانـدا،

باـخـ عـزـرـائـيلـ گـلـيـبـ دـيـلـ دـولـاشـانـدا،

ديـليـمـ خـمـ خـمـ اوـيلـرـ يـاسـينـىـ گـؤـزلـرـ.

* * *

بوـگـونـ بـيزـيمـ دـاغـلـارـ قـارـاـ گـئـيـيـدىـ،

خـالـ خـالـيـنـ وـسـفـينـدـنـ قـارـاـ گـئـيـيـدىـ،

صنـمـ سـنـينـ زـولـفـونـ قـارـاـ گـئـيـيـدىـ،

بيـچـارـهـ «ـغـرـيـيـنـ» يـاسـينـىـ گـوزـلـرـ.

سۆز تمام اولدو. قىزلار شاه صنم خبر آپاردىلار، غریب آدلی
بى عاشق اوخويور، شاه صنم دئى: قىزلار داي من اوزوم اوزوم اوولدور
مه يه ازقالير، آلدى گۈرەك قىزلار داهى نه دئى:

قىزلار منه بىر تسلى ائيلەين،
الىم اوزولمە مىش غریب گله يدى.
پنهان دردىم سىزه بىان ائيلەيم،
گۈزوم سوز ولەمە مىش غریب گله يدى،

* * *

سن گورگونن بوقضانىن ايشىنى،
آخديير يير دиде مين قانلى ياشىنى،
غىللار دوزەنلە قېير داشىنى،
داشلار دوزولمە مىش غریب گله يدى.

* * *

من «صنم» جاندان باشدان كىچىنده،
اجل كؤينه گىينى منه بىيچىنده،
آغلىرى زھىرى اىچىنده،

قبريم قازيلما ميش غريب گله يدى.

سۆز تمام اولدو، بير نفر آيرى تاجير قالخدى يئنه اللى تومن قىزىل پولون سندىن يازدى، وئردى عاشيق غرييە دئدى اوغول دئه گؤره ك آدین ندир؟ هانسى ولايت دن سن آلدى عاشيق غريب:

آىرىيلدىم ئىيلىمن گىشتىم غربته،

آغلارام سىزلارام كىمسەم يوخ منىم.

غريب اولوب دوشوب قالدىم بو يېرددە،

آغلارام سىزلارام كىمسەم يوخ منىم.

دهلى حيدر بىر بالا جا دويىدوکى، ائله بىل بو عاشيق غرييەن اوزوا ولاجاق، آلدى عاشيق غريب:

جوان واختى ترك ائلەدىم وطنىم،

غريب ئىللەر اولوب منىم مسکنىم،

گوزوياشلى يىولدا قالىب صتنىم،

آغلارام سىزلارام كىمسەم يوخ منىم.

دهلى حيدر دئدى اى عاشيق تئز اول آدینى دادئه آلدى عاشيق غريب:

عالىم بىلىر من ايشمىدە دوغرويام،

ظولموكارين جىيگرىنى دوغرويام

من تبريزلى خواجە مەمۇد اوغلويام،

«غريييم» اغلارام كيمسهم يوخ منيم،

سوز تمام اولدو. دهلى حيدر قالخيب غريبيين آليندان اوپدو، دئدى:
نييه بس ايندى اوزو نو منه تانيتىرسان شاه ولد بونو ائشىدىپ حالى ده
يىشدى دهلى حيدر دئدى بس بو نىچە ايلده هارادايدىن نه تهر گلدىن
آلدى عاشيق غريب:

دون گئجه دون گئجه حلب شهرىنده،

قايينايب قايينايب جوشدوم دا گلدىم.

يارمحنتى قورائىلەدى سينه مده،

درىين يارالارى دئشىدىم دا گلدىم.

هامى مات قالدى، بو دونن حلب شهرىنده ايمىش، بس نه تهر اولوب
بوگون بورادادى آلدى غريب:

صبح نمازىن قىلدىم حلب او زوندە،

گون اورتا نمازىن قارصىن دوزوندە،

شام نمازىن قىلدىم يار تفليسىنده،

مولام قاناد وئردى او چدوم دا گلدىم.

اوياندان شاه ولد دئدى: بوئىكە ليكده دەيا لان اولار، تاجىرلر بورادان
اورانه قىدەر يولدو دئدىلر! اوچ آى دئدى بس ائله يالانچى دير يالاندان
دئىير، عاشيق غريييم آلدى عاشيق غريب:

من قوربانام نازلى يارين بسويونا،
 فلک منى سالدى اولماز اوپيونا،
 عاشيق غريب شاه صنمین توپيونا،
 جان ايله باشيمدان كئچيديم ده گلديم.

سۆز تمام اولدو. مجليسن بيري بيرينه ده دئدى: دهلى حيدر يېرىندن
 قالخىب، دئدى: سليم خان قول وئريپسن شاه صنمى وئره جكسن، عاشيق
 غرييە، سليم خان دئدى: ايسته دىگىيمى وئرسە وئرەرم عاشيق غريب
 قىرخ كيسە عثمان لىرەسىن گتىرېپ سليم خانا باشلىق وئردى، غرييەن
 باجى سىن شاه ولده شاه ولدىن باجى سى آغجا قىزى دا دهلى حيدرە
 وئردىلر بورادا توى تويا قارشىب عاشيقلار بير مخمىس لە تويا خاتمه
 وئريلر: :

قارا داغين گرمە دوزدا گوزه للر خاصىن گئرموشىم،
 قلم قاشى جانلار آلان كوى لالاسىن گئرموشىم،
 شيرين لهجه لبى بوته بيرخوش آواسىن گئرموشىم،
 آغ لباس تراندامىن الده خيناسىن گئرموشىم،

بیر سحرده ملول گوردون ائله بيلديم يارالي دير،
 ملول دوروب اوغرون باخير مثلی صحرا مالي دير،
 او بدبحت ده منيم کيمى يقين بختي قارالي دير،
 آچيب منه نيشان وئريپ اوره گ ياراسين گؤرموشم.

* * *

صدآفرين کمالينا اعضاسين چکن نقاشين،
 عجب چكيب خلق ائيله يسب، الاگؤزون قلم فاشين،
 دود اقلاري عنابي دير اينجي صدف دوزوب ديشين،
 قدّى مينا اوزو سونا الده سوناسين گؤرموشم.

* * *

«جوان حسين» ياخشى دوشون اوگوزه لين قيمتىنى،
 نئجه گوردون او جور سويله کمال ادب عصمتىنى،
 كرم كانى نيشان وئريپ اوندا جمعى قدرتىنى،
 سوروشسان سن نيشان وئره رم آتاباباسين گؤرموشم.

آلدى لزگى احمد:

نه «اليف» دير يوخدور اوونون همتاسى،
 هانسى «بئى» دير كيمدير اوونون آغاسى،
 هانسى «تئى» دير هاردان گلېپ بىناسى،
 نئجه «تئى» دير عنبر فروش اولوبدور.

جوابيندا آلدى خسته قاسىم:

«اليف» آلله يوخدور اوونون همتاسى،
 «بئى» بوراق دير پىغمبر دير آغاسى،
 «تئى» تاج دير گؤيدن گلېپ بىناسى،
 «تئى» ثناء دير عنبرفروش اولوبدور.

آلدى لزگى احمد:

اونه «جيم» دير بو ظاهر ده يوخدودور،
 نئجه حى دير اوونون مثلى يوخدودور
 اونه «خئى» دير اوونون مثلى يوخدودور،
 اونه «دال» دير الحذردن اولوبدور.

آلدى خسته قاسىم:

«جيم» جنت دير بو ظاهر ده يوخدودور،

«حئى» حيدردىر معجزاتى چوخودور،

«خئى» خالق ديراونون مثلى يوخودور،

«دال» دليل دير الحذردن اولوبدور.

آلدى لزگى احمد:

اونه «ذال» دير اونون نئچە باشىوار،

اونه «رئى» دير نئچە مينلر ياشىوار،

اونه «زئى» دير نئچە يئردن گوشىوار،

نه «سین» دير كى ندن سلطان اولوبدور.

آلدى خسته قاسىم:

«ذال» ذوالفقار اونون ايکى باشىوار،

«رئى» رفرف دير بىش يوز مين ايل باشىوار،

«زئى» زمين دير دؤرد طرفدن گوشىوار،

«سین» سليمان اونا سلطان اولوبدور.

آلدى لزگى احمد:

نئچە «شين» دير كيمه وئرمەدى مأوا،

نئچە «صاد» دير اونلا ائيلە دى دعوا،

نئچە «ضاد» دير حاقدان ائتمەدى پروا،

نئجه «طا» دير نه يئرده خلق اولوبدور.

آلدى خسته قاسيم:

«شين» شاهى مردان دير كفره وئرمەدى مأوا،

«صاد» صالصال دير اونلا ائيله دى دعوا،

«ضاد» ضحاك دير حاقدان ائتمەدى پروا،

«طا» طوبى دير بهشت ده خلق اولوبدور.

آلدى لزگى احمد:

نه «طا» ديركى داخل اولماز بهشتى،

نه «عين» دير يئرده گؤيدە فرشتە،

نه «غين» دير توتوب عالم گشتە،

نه «ف» ديركى دؤربىير يانى آليبدى.

آلدى خسته قاسيم:

«طا» ظالم دير داخل اولماز بهشتى،

«عين» على دير يئرده گؤيدە فرشتە،

«غين» غوغا دير توتوب عالمى گشتە،

«ف» فلك دير دؤربىير يانى آليبدى.

آلدى لزگى احمد:

نئجه «قاف» دير توتوب هر يئرده قرار،
نئجه «كاف» دير دورمازگئده رهشت جار،
نئجه «لام» دير دائم چکر آهی زار،
نئجه «ميم» دير هاردا مسكن ساليبدى.

آلدى خسته قاسىم:

«قاف» قرآن دير هئچ يئرده توتماز قرار،
«كاف» كوش دير اوستدن اولار هشت جار،
«لام» ليلا دير دائم چکر آهی زار،
«ميم» مجنون دورداغدا مسكن ساليبدى.

آلدى لزگى احمد:

نئجه «نون» دور هر بير يئرين سرورى؟
نئجه «واو» دير هارا اولوبىدور يئرى؟
اونه «ھئى» دير نه كس ايدي رهبرى؟
او نئجه «لا» دير كىيمه امر اولوبىدور.

آلدى خسته قاسىم:

«نون» نماز دير هر بير يئرين سرورى،
«واو» ولى دير خقدن كتاب دير يئرى،

«هئى» هادى دىر محمد دىر رهبرى؟

لا «سجده دىر آدمە امر اولوبىدور.

آلدى لزگى احمد:

«احمد» دئىيەر غم ائتمەرم دونىادا،

دostomoz على (ع) دىر وئرمز بربادا،

نە كيمىسىدە او لار عقبادا،

نە «يئى» دىر امييە دن ابراز اولوبىدور،

آلدى خسته قاسىم:

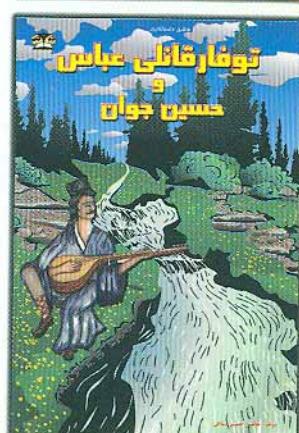
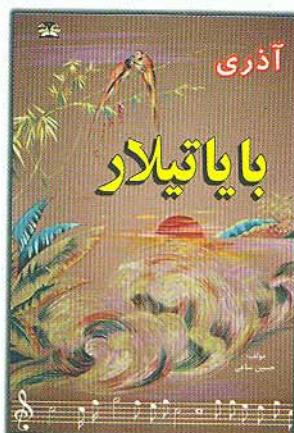
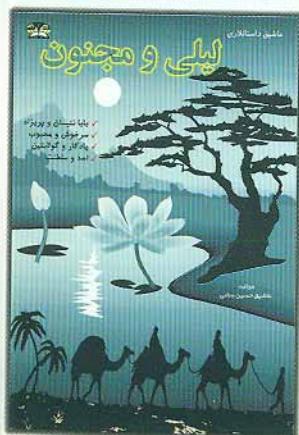
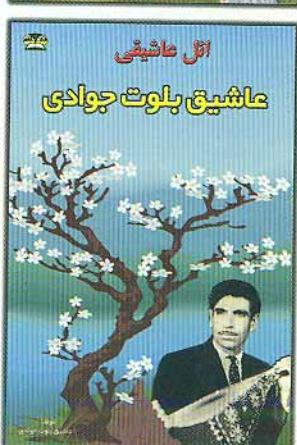
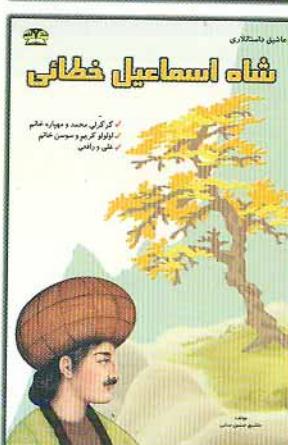
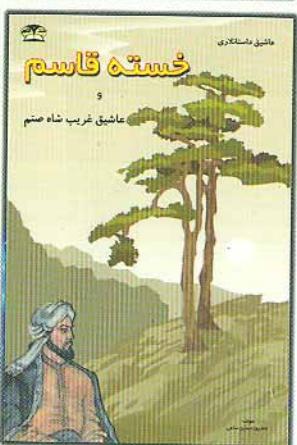
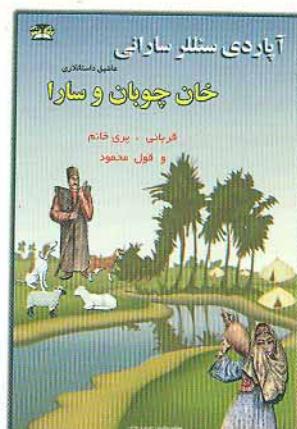
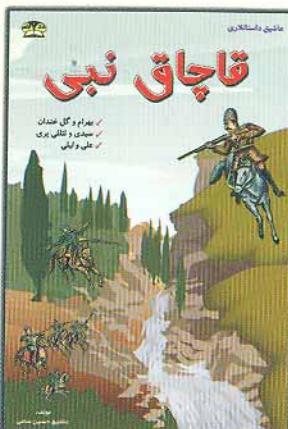
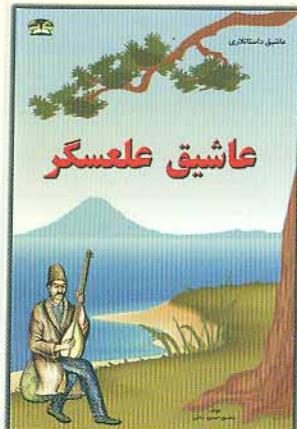
«قاسىم» دئىيەر غم ائتمەرم دونىادا،

دostomoz على (ع) دىر وئرمز بربادا،

محمد (ص) دى شافع او لار عقبادا،

«يئى» يمن دىر امييە دن ابراز اولوبىدور.

سری کامل عاشیق داستانلاری منتشر شد

شابک: ۷۰۱-۳۹۵۳-۶۴۵۴-۱۰-۷ ISBN: 964-6953-10-7